

ПОГОДЖУЮ

В.о директора

Панов Ігор ПАНОВ

«10» жовтня 2023р.

Освітня програма

**Мирнопільської гімназії Саратовської
селищної ради Білгород-Дністровського
району Одеської області
на 2023-2024 навчальний рік**

ЗАТВЕРДЖЕНО

засіданні педагогічної ради

№ 01 від 10.10.2023 року

Голова педагогічної ради

Панов Ігор ПАНОВ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

I. Мирнопільська гімназія Саратської селищної ради Білгород-Дністровського району Одеської області (далі - Гімназія) –заклад з українською мовою навчання. Орієнтована кількість класів – 9, у них учнів – 70. Режим роботи – п’ятиденний.

II. Основні нормативні документи, відповідно до яких організовано освітній процес:

- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII;
- Закон України «Про загальну середню освіту»;
- Положення про загальноосвітній навчальний заклад (постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 №778);
- Державний стандарт початкової освіти на компетентісній основі (1-3 класи), постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87);
- Типові навчальні програми для початкової школи затверджені Колегією Міністерства освіти і науки 22 лютого 2018 року;
- Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (5-11 класи, постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392);

Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.

III. Робочий навчальний план гімназії складено:

№Додатку робочого плану	Клас	Варіант Типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України	Примітка
№1	1-2	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я для 1-2 класів, затверджена наказом МОН України від 08.10.2019 року № 1272 № 2	Українська мова навчання
№1	3-4	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я для 3-4 класів, затверджена 3 наказом МОН України від 08.10.2019 року № 1273	Українська мова навчання
№1	5-6	Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021р. №235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальноїсередньої освіти	Українська мова навчання
Таблиця 1	7-9	Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018р. №405	Українська мова навчання

І. Особливості організації освітнього процесу

Для забезпечення якісного виконання освітніх програм на початку навчального року буде запроваджено «коригуюче навчання» - повторення вивченого матеріалу за минулий рік. Для цього можуть бути проведені діагностичні роботи (усні співбесіди), опитування в 2-9 класах з основних навчальних предметів з метою визначення рівня засвоєння матеріалу учнями за попередній рік. Оцінки за такі діагностичні роботи до класного журналу виставлятися не будуть. Тривалість періоду такого навчання кожен вчитель визначає самостійно: попередньо планує з урахуванням досвіду організації дистанційного навчання минулому році, вносить певні корективи до плану після проведення діагностичних робіт. Під час вибору на початку навчального року навчально-методичного комплексу для вивчення предмета вчителям необхідно передбачити можливості використання засобів та інструментарію в умовах дистанційного навчання та на випадок повітряних тривог. Гімназія буде організувати дистанційне навчання за допомогою: поєднання онлайн-занять через Zoom, Instagram, Google, Viber відеоуроків, презентацій; ретельно підібраних завдань для самостійної роботи із подальшою перевіркою; використання безкоштовних вебсерверів та платформ, наприклад, Google. Інваріантна складова робочого навчального плану сформована на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державних стандартів.

У початкових класах з годин варіативної складової надаються години для посилення інваріантної складової зокрема на українську мову.

У 5-9 класах враховуючи індивідуальні освітні потреби учнів конкретизовано варіативну складову робочого плану, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, зокрема:

№	Клас	Назва	Форма проведення	Кількість годин на тиждень	Яка програма використовується
1	5	Зарубіжна література	Підсилення навчального предмета	0,5	Державна програма
2	5	Етика	Підсилення навчального предмета	0,5	Державна програма
3	6	Зарубіжна література	Підсилення навчального предмета	0,5	Державна програма
4	6	Етика	Підсилення навчального предмета	0,5	Державна програма

З метою всебічного розвитку з історії своєї Батьківщини, державних діячів та вмінь практично вірно оформляти ділові папери у гімназії запроваджені додаткові курси:

№	клас	Назва курсу	Кількість годин на тиждень	Програма яка використовується
1	7	Українське народознавство	1	МОН України
2	8	Українське народознавство	1	МОН України
3	8	Визначні постаті	1	
4	8	Ділове українське мовлення	1	

5	9	Визначні постаті	1	
6	9	Ділове мовлення	1	

Години фізичної культури не входять до гранично допустимого тижневого навантаження на учня.

II. Структура навчального року

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою: I семестр – 1 вересня – День Знань; I семестр – з 01 вересня по 28 грудня 2023 року; II семестр – з 22 січня по 31 травня 2023 року. Упродовж навчального року для учнів проводяться канікули: • зимові канікули – з 29 грудня 2023 року по 21 січня 2024 року; • весняні канікули – з 25 березня по 31 березня 2024 року. Структура навчального року може коригуватися в залежності від епідемічної ситуації або ситуації воєнного стану. Такі зміни схвалюються педагогічною радою та затверджуються наказом по школі. Навчальний рік закінчується 28 червня 2024 року. Державна підсумкова атестація в 4-х, 9-х класах проводиться відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 №1369, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.01.2019 №8/32979. Перелік предметів, форма та терміни проведення визначаються Міністерством освіти України.

III. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття освіти

Початкова освіта здобувається з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилось сім років, повинні розпочати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочати здобуття початкової освіти з іншого віку. Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

IV. Освітні програми

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (1-2 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій. Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей; розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі. Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. Освітня програма школи І ступеня (1-2 класи) розроблена на виконання статті 33 Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти». Освітню програму школи на 2023-2024 навчальний рік для 1-2х класів складено на основі Типової

освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Савченко О.Я., яка розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 21.02.2018 року №87 та затверджена наказом МОН від 21.03.2018 №268 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 класів загальної середньої освіти». Програму побудовано із врахуванням таких принципів: - дитиноцентрованості і природовідповідності; - узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання; - науковості, доступності і практичної спрямованості змісту; - наступності і перспективності навчання; - взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей; - логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей; - можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси; - творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання; - адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей. Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей: 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях; 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування; 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини; 4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження; 5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади; 6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміння важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства; 7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційнокомунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях; 8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі; 9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і

можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя; 10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості; 11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: - читання з розумінням; - уміння висловлювати власну думку усно і письмово; - критичне та системне мислення; - творчість; - ініціативність; - здатність логічно обґрунтовувати позицію; - вміння конструктивно керувати емоціями; - оцінювати ризики; - здатність приймати рішення; - розв'язувати проблеми; - співпрацювати з іншими особами. Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін у 1-2х класах Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-х класів школи складає 805 годин/навчальний рік, для учнів 2-х класів - 875 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані для учнів 1 та 2 класу. Навчальний план у 1-2 класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну та варіативну складову. Освітня галузь «Мовно-літературна», зокрема «Українська мова і література», з урахуванням вікових особливостей учнів у 1 класі реалізується через інтегрований курс «Навчання грамоти», у 2 класі - реалізується через навчальні предмети «Українська мова» та «Читання». Освітня галузь «Іншомовна освіта» вивчається як окремий предмет, який забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі. Учителям початкових класів і іноземних мов рекомендовано узгоджувати соціокультурну тематику уроків, передбачати використання на уроках іноземної мови мовних знань, отриманих на уроках «Навчання грамоти», «Українська мова» та «Читання». Освітню галузь «Математична» у 1-2х класах передбачено вивченням окремого предмета «Математика». Для відпрацювання навчальних умінь учнів як складової математичної компетенції відводиться 4 окремих уроки на тиждень. Зміст освітніх галузей «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» представлено в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Час на його вивчення у 1-2х класах komponується таким чином: 2 години/тиждень – на природничу, 0,5 годину – на соціальну і 0,5 годин – на громадянську та історичну галузь. У класному журналі освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» будуть записуватися на одній сторінці предмету «Я досліджую світ». Зазначені освітні галузі будуть реалізовуватись в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проєктної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Учитель має створити умови для персонального доступу учня/учениці до матеріалів, інструментів та пристосувань; об'єктів (іграшок, книжок тощо). Переглядати та

обговорювати фільми (мультфільми), у яких висвітлюються найпростіші дії щодо самостійності в побуті. Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель добирає, спираючись на побажання учнів. Освітня галузь «Інформатична» буде реалізовуватися у 2 класі через навчальний предмет «Інформатика» - 1 година/тиждень. Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch. Освітня галузь «Мистецтво» буде реалізовуватися у 1-2х класах курсами «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво» по 2 години/тиждень. Необхідною умовою реалізації завдань освітньої галузі «Мистецька» є дотримання підходу через узгодження програмового змісту предметів мистецької освітньої галузі «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво». У класному журналі предмет «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво» фіксуються як окремі курси та розподіляються на окремих сторінках журналу. Освітня галузь «Фізкультурна» у 1-2х класах реалізується окремим предметом «Фізична культура». На неї відведено 3 години/тиждень. Збереження здоров'я належить до головних завдань школи, тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки повинно інтегруватися у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів. Варіативна складова навчальних планів використовується: у 1-му класі - на підсилення мовно-літературної галузі зокрема предмета українська мова по 1 годині у 1 та 2 класах. Для рівномірного навантаження та відпочинку учнів 1-2 класів урахувані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1 класі – 35 хвилин, у 2 класі – 40 хвилин. Різницю в часі: (10 хв.) - для 1 класу та (5 хв.) – для 2 класу – для збереження педагогічного навантаження (45 хв.) вчителям класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви). Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів. Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5- денним навчальним тижнем. Навчальні екскурсії вчителі будуть проводити протягом навчального року. У 1- 2 класах їх має бути 4 екскурсії тривалістю не більше 3 академічних годин на день. Екскурсії з учнями повинні мати різну дидактичну мету та об'єкти. Вони повинні бути випереджувальними і проводитися напередодні вивчення нової теми; тематичними – для поліпшення розуміння учнями певної теми або розділу; комплексними, що охоплюють широке коло питань основ наук і проводяться наприкінці вивчення розділу або навчального року з метою узагальнення знань.

IV..Предметні компетентності

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей. Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовнолітературної освіти виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо

усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу з увагою сприймає усні репліки співрозмовника, доречно реагує на них; виконує навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції; слухає й розуміє коротке монологічне висловлення; відповідає на запитання за змістом прослуханого (хто? що? де? коли? як?); розповідає, про що мовиться в тексті, який прослуховувався; ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого; розповідає, що зацікавило в усному повідомленні; відтворює по ролях (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей; вступає в діалог на теми, які викликають зацікавлення; самостійно формулює репліки (запитання) до співрозмовника за змістом попередньо підготовленої короткої бесіди на добре знайому тему; уважно слухає співрозмовника й адекватно відповідає на його запитання; користується формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням); відповідає на запитання за змістом прослуханого і ставить запитання до усного повідомлення; відтворює основний зміст усного повідомлення; вибирає інформацію з почутого і пояснює, чому вона зацікавила, обговорює її з іншими особами; бере участь у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, використовує відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо).

Змістова лінія «Читаємо» передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу читає вголос доступні тексти переважно цілими словами (окремі слова ускладненої структури – складами); виявляє у процесі читання розуміння значень більшості слів, звертає увагу на незнайомі слова.

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу називає і розбірливо пише всі рукописні малі й великі літери українського алфавіту, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог; розрізняє друковане і рукописне письмо; списує слова і речення з друкованого і рукописного тексту; пише під диктування слова, речення з 3-4 слів; добирає й записує назву малюнка, заголовки до тексту (з допомогою вчителя); складає й записує речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з допомогою вчителя); дотримується культури оформлення письмових робіт

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для

збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу сприймає зміст і форму простих медіапродуктів (малюнки, світлини, комікси, дитячі журнали, мультфільми тощо), бере участь в їх обговоренні; бере участь в обговоренні змісту і форми медіапродуктів; розповідає про свої враження від прослуханих / переглянутих медіапродуктів сприймає й обговорює прості медіапродукти; обговорює зміст і форму простих медіапродуктів, розповідає, про що в них ідеться; визначає, кому і для чого призначений медіапродукт; пояснює зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; висловлює свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами); створює прості медіапродукти (листівка, smsповідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб.

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу має уявлення про мовні звуки; розрізняє голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння; правильно вимовляє тверді й м'які, дзвінки й глухі приголосні звуки; відтворює ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції); пояснює зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків; має уявлення про букви, розрізняє звуки і букви; позначає мовні звуки буквами на письмі; правильно записує слова, вимова й написання яких збігаються; правильно позначає на письмі м'якість приголосних звуків; відтворює алфавітні назви букв; має уявлення про склад, вимовляє слова по складах; пояснює співвідношення між звуками і буквами у складі, слові; поділяє на склади слова під час переносу їх частин в інший рядок; має уявлення про наголос, визначає на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу; розрізняє наголошений і ненаголошені склади в слові; аналізує звуко-буквений склад слова; експериментує зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово; правильно вимовляє слова з дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим; правильно вимовляє й записує слова з апострофом; правильно наголошує загальноновживані слова; експериментує з наголосом: порівнює і пояснює значення слів, які відрізняються лише наголосом; ділить слова на склади; переносить слова з рядка в рядок складами; не відриває при переносі від слова склад, позначений однією буквою; правильно переносить слова зі збігом приголосних, з літерами ь, й, буквосполученнями дж, дз, йо, ьо, апострофом; правильно читає (напам'ять або із запису) український алфавіт; розташовує 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру; користується алфавітом у роботі з навчальними словниками; розпізнає слова, близькі і протилежні за значенням; розрізняє пряме й переносне значення слів; пояснює різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя); розподіляє ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою; доповнює кожну групу 2-3 словами; доречно вживає слова різних лексичних груп у власному мовленні; розрізняє слова, які відповідають на питання хто? і що?; правильно вживає велику / малу літери; правильно наголошує загальноновживані слова; пояснює залежність значення слова від зміни наголосу в ньому (в окремих випадках) ; має уявлення про номінативну функцію слова; співвідносить слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа; розрізняє близькі й протилежні за значенням слова; розпізнає слова, які мають кілька значень; доповнює тематичні групи слів; встановлює відповідність між родовою і видовими назвами; упізнає і розрізняє слова – назви предметів, ознак, дій, чисел, службові слова (з допомогою вчителя); ставить до

слів питання хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки? (з допомогою вчителя); має уявлення про речення; розпізнає речення за графічними орієнтирами (велика буква на початку, розділовий знак у кінці); визначає кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів; інтонаційно правильно вимовляє (читає) розповідні, питальні й окличні речення і відповідно оформлює їх на письмі (використовує відповідні розділові знаки); дотримується правила вживання великої літери на початку речення; доповнює речення 1-2 словами за змістом; складає речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему; має уявлення про текст (практично відрізняє його від речення); добирає заголовок до тексту (з допомогою вчителя); власних / загальних назвах; змінює іменники за числами (один – багато); впізнає слова, які відповідають на питання який? яка? яке? які? окремо та в реченнях, у тексті; утворює словосполучення іменників з прикметниками; добирає до відомого предмета відповідні ознаки; впізнає слова-назви дій, ставить до них питання; добирає влучно дієслова для висловлення власних думок; розрізняє слова, які називають числа, ставить до них питання скільки?; утворює словосполучення числівників з іменниками; розрізняє слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, ставить до них питання; добирає самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?; розподіляє слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови); визначає кількість речень у тексті (з 2-4 речень), виявляє їх межі за графічними орієнтирами використовує займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів; перевіряє і вдосконалює власні тексти, усуваючи лексичні повтори Змістові лінії у 1 класі реалізуються через інтегрований курс «Навчання грамоти»; у 2 класі – через навчальні предмети «Українська мова» та «Читання».

ІНШОМОВНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ АНГЛІЙСЬКА МОВА

Метою іншомовної освіти для загальної середньої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб дитини. Відповідно до окресленої мети, головними завданнями іншомовної освіти у початковій школі є: - здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених цією програмою; - розуміти на слух зміст автентичних текстів; - читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; - здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; - адекватно використовувати досвід, набутий під час вивчення рідної мови та інших навчальних предметів; - використовувати в разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; - критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; - висловлювати свої думки, почуття та ставлення; - ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; - обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; - ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов. Комунікативна компетентність формується у межах змістових ліній «Сприймання на слух», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання». Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів Комунікати вні види мовленнєво ї діяльності Комунікати вні уміння Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання 1 – 2 класи Pre A1 Рецептивні Сприймання на слух Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко, за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення

розуміння. Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке. Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке. Зорове сприйняття Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика. Інтеракційні Усна взаємодія Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі, формульні вирази та покладаючись на жести для підкріплення інформації. Писемна взаємодія Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина). Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина, національність) Писемне продукування Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.

Тематика ситуативного спілкування та лексичний діапазон:

✓ Я, моя родина і друзі (члени родини, числа до 20, вік молодших членів родини і друзів, щоденні справи).

✓ Дозвілля (кольори, іграшки, дії, дні тижня, прогулянка, захоплення).

✓ Природа (домашні улюбленці, пори року, дикі та свійські тварини).

✓ Свята і традиції в Україні та у країні вивчуваної мови (назви свят, вітання, день народження, час (години), святкове меню).

✓ Людина (частини тіла, предмети одягу).

✓ Харчування (просте меню, фрукти, овочі, напої, ціна).

✓ Школа (шкільне приладдя, шкільні меблі, моя класна кімната). Мовленнєві функції: привітатися, попрощатися, попросити вибачення, подякувати, представити себе/ когось, називати / описувати когось / щось, ставити запитання і відповідати на них, розуміти та виконувати прості вказівки / інструкції / команди, розуміти прості інформаційні знаки, вітати зі святом, виражати настрій.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: - формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу; - формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач; - розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей; - формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач. Реалізація мети і завдань початкового курсу математики здійснюється за такими змістовими лініями: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження». Змістова лінія «Числа, дії з числами. Величини». Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу відтворює послідовність чисел у межах сотні; читає і записує числа, утворює числа різними способами; визначає

десятки й одиниці у складі двоцифрового числа; порівнює числа різними способами; виконує додавання та віднімання на основі нумерації чисел; відтворює послідовність чисел у межах сотні; читає і записує числа, утворює числа різними способами; порівнює числа різними способами; визначає розрядний склад двоцифрового числа; подає числа у вигляді суми розрядних доданків; виконує додавання та віднімання на основі нумерації чисел; володіє навичками додавання і віднімання чисел у межах 100; обчислює усно зручним для себе способом; прогнозує результат додавання та віднімання; 24 розуміє сутність арифметичних дій додавання і віднімання; прогнозує результат додавання та віднімання; володіє навичками додавання і віднімання одноцифрових чисел у межах 10; використовує у мовленні назви компонентів та результатів арифметичних дій додавання і віднімання; коментує виконання обчислень; знаходить число, яке на кілька одиниць більше (менше) за дане; розуміє сутність різницевого порівняння чисел; знаходить, на скільки одне число більше або менше за інше; користується в обчисленнях переставним законом додавання; встановлює взаємозв'язок між діями додавання і віднімання, використовує його під час обчислень; визначає невідомий компонент дії додавання і знаходить його значення; вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість; використовує короткі позначення величин (сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг); місткості (літр – л); часу (година – год, доба, тиждень); додає і віднімає іменовані числа, подані в одних одиницях величини; користується інструментами й допоміжними засобами для вимірювання величин; користується годинником (у межах цілих годин) і календарем для відстеження подій у своєму житті, спостережень у природі тощо; оперує грошима в уявному (ігровому) процесі купівлі-продажу, використовує їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.) перевіряє правильність обчислень; визначає невідомий компонент дії віднімання і знаходить його значення; коментує виконання обчислень; розуміє сутність дій множення і ділення; використовує у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення; використовує в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням використовує в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел; розуміє неможливість ділення на нуль; застосовує в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення; обчислює значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці; прогнозує результат множення і ділення, перевіряє правильність обчислень, коментує виконувані дії; вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість, час, використовує їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень); користується інструментами для вимірювання величин; користується годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо; оперує грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, використовує їх короткі позначення

Змістова лінія «Вирази, рівності, нерівності». Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу читає і записує математичні вирази: сума і різниця; обчислює значення виразів на 1 – 2 дії; записує математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів; встановлює відношення рівності й нерівності встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами між числами й числовими виразами; знаходить значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; встановлює залежності між компонентами і результатом арифметично дії; застосовує правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками

Змістова лінія «Геометричні фігури» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу розпізнає геометричні фігури за істотними ознаками; співвідносить реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур; моделює геометричні фігури; вимірює довжину відрізка; креслить відрізки заданої довжини розпізнає і класифікує геометричні фігури за істотними ознаками; співвідносить реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; називає елементи геометричних фігур; моделює геометричні фігури; креслить відрізки заданої довжини; будує прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку; розрізняє круг і коло; вимірює сторони геометричних фігур; обчислює довжину ламаної, периметр многокутника.

Змістова лінія «Робота з даними» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу читає дані, вміщені на схематичному рисунку, в таблиці; вносить дані до схем; користується даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях. виділяє дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; вносить дані до таблиць; визначає, чи достатньо даних для розв'язання проблемної ситуації; користується даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях.

Змістова лінія «Математичні задачі і дослідження» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу розв'язує прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій; розв'язує прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом; створює допоміжну модель задачі різними способами; оцінює з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі; складає прості сюжетні задачі; виконує елементарні дослідження математичних закономірностей з допомогою вчителя створює допоміжну модель задачі різними способами; обирає числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; планує розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; створює математичну модель задачі; оцінює з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; шукає різні способи розв'язування (розв'язання задачі); складає сюжетні задачі на одну і дві дії; виконує елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя. До програми подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонуєваних або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню. Додаткові теми для 1 класу: Ознаки і властивості об'єктів. Спільні та відмінні ознаки, істотні ознаки. Об'єднання об'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення). Розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація). Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд. Заміна більших одиниць величини меншими. Заміна менших одиниць величини більшими. Використовує співвідношення між одиницями величини при виконанні математичних та практичних завдань. Істинні та хибні (правильні і неправильні) висловлювання. Симетрія в геометричних фігурах. Коло. Моделювання

змісту завдань за допомогою рисунків, графів, таблиць. Прості задачі на знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника. Задачі на знаходження суми трьох доданків. Задачі з логічним навантаженням. Лінійні діаграми, таблиці. Додаткові теми для 2 класу: Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел, прийом округлення кількох доданків тощо). Таблиця Піфагора. Подвійні числові нерівності. Рівняння з одним невідомим. Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища).

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки); виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій; розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві. Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрований суті, а саме: Змістова лінія «Людина» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка). Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу усвідомлює людину як частину природи і суспільства, її відмінності від інших живих істот; розповідає про себе, називає адресу проживання; складає словесний портрет «Який (яка) Я», «Чим відрізняюсь від інших», «Що я вмію», «Чого хочу навчитись»; володіє найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування; описує можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці; розуміє переваги акуратності, доброзичливості, чесності; розповідає про себе та інших, висловлює свої вподобання; описує себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших; розпізнає та описує небезпеку вдома або в школі; ухвалює рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки; пояснює, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі; визначає здорові та шкідливі звички, правила 28 досліджує свій організм догляду за органами тіла; досліджує зміни, що відбуваються; досліджує позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; досліджує зміни, що відбуваються з людиною Змістова лінія «Людина серед людей»

(стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці). Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу цікавиться минулим своєї сім'ї; розрізняє минуле, сучасне, майбутнє (було – є – буде); знає склад сім'ї, імена членів сім'ї, де працюють батьки, хто вони за професією; знає, хто працює в школі; має уявлення про свої обов'язки як школяра, правила поведінки на уроці, на перерві; доречно вживає слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення); доброзичливо спілкується з іншими в спільній діяльності; розрізняє вчинки, дає їм оцінку з погляду моральності; має уявлення про необхідність доброзичливого і уважного ставлення до старших; використовує правила культурної поведінки в громадських місцях, що ґрунтуються на врахуванні інтересів інших пояснює, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; дотримується правил поведінки, що засвідчують повагу до інших; доречно вживає слова чемності; надає допомогу, коли просять та звертаються по неї; висловлює оцінні судження щодо вчинку, події, явищ; добирає докази до своїх висновків; не порушує права інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших; співпрацює в групах для досягнення спільних цілей

Змістова лінія «Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення). Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу знає назву країни, її столицю; має уявлення про зміст символів держави (прапор, герб, гімн, українська мова), історичні пам'ятки свого краю; розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них; розпитує і збирає інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб; розпитує старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення; дотримується встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів.

Змістова лінія «Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв). Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; усвідомлює необхідність доброзичливого ставлення до інших країн та народів, цікавиться відповідною інформацією; має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; усвідомлює необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною наводить приклади виробів, які допомагають людині в побуті, приклади винаходів людства інформацією; виявляє інтерес до інформації про інші країни і народи; на конкретних прикладах доводить важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами; виявляє доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв.

Змістова лінія «Людина і природа» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля). Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу розпізнає тіла неживої і живої природи, рукотворні об'єкти; розуміє значення сонячного світла і тепла на Землі; має уявлення про повітря, воду, ґрунт, їх властивості, про різноманітність живих організмів, розповідає про добові та сезонні зміни в природі, усвідомлює причини їх повторюваності; групує об'єкти природи за однією ознакою; встановлює найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарською діяльністю людей; розуміє цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища; обирає у найближчому оточенні те, що

цікаво дослідити; досліджує об'єкти природи, використовуючи доступне обладнання (лупу, термометр, компас, лінійку тощо); використовує різні джерела для пошуку інформації про довкілля; розпізнає рукотворні тіла у найближчому оточенні; називає матеріали (деревина, гума, папір, метал тощо), з яких виготовляють рукотворні тіла; дотримується правил поведінки в природі, та пояснює їх іншим; бере посильну участь в природоохоронній діяльності має уявлення про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року; називає пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин; наводить приклади зв'язку людини і природи; розпізнає зміни в живій та неживій природі; органи рослин; тварин різних груп; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень; фіксує результати досліджень доступними способами і робить висновки; дізнається про природу. Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от: - дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить); - дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?); - дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань у 2-му класі: - формування у учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини; - формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації; - формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію; - формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач; - розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів. Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Змістова лінія «Інформація. Дії з інформацією» пояснює значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; наводить приклади значення інформації для себе особисто; називає органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; наводить приклади інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо; розрізняє правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію; використовує мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих; оцінює результати своїх навчальних досягнень. Навколишній світ та інформація. Види інформації за способом подання.

Змістова лінія «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією» розуміє, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; наводить приклади технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; використовує цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; пояснює, чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої; звертається за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера;

оцінює результати своїх навчальних досягнень Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.

Змістова лінія «Об'єкт. Властивості об'єкта» називає об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; описує об'єкт називаючи його властивості та їх значення; порівнює об'єкти за значеннями властивостей; спостерігає за об'єктами, визначає спільні та відмінні ознаки/властивості; наводить приклади об'єктів, що відповідають заданим властивостям оцінює результати своїх навчальних досягнень Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта) Змістова лінія «Комп'ютерні програми. Меню та інструменти» запускає знайомі програми; завершує роботу з програмою; називає інструменти малювання у графічному редакторі; обирає інструмент малювання для досягнення конкретного результату; створює не складні малюнки за зразком; створює зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та змінює значення властивостей; вміє змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; виконує завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; пропонує власні кольорові рішення малюнка; пояснює добір кольорів; оцінює результати своїх навчальних досягнень Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнка Збереження малюнків.

Змістова лінія «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» об'єднує об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; створює візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; виділяє та переносить фрагменти малюнка; створює графічні відповіді до навчальних завдань; знаходить приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; визначає закономірність об'єктів; відтворює послідовність об'єктів із заданою закономірністю; оцінює результати своїх навчальних досягнень Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів малюнку.

Змістова лінія «Лінійні алгоритми» визначає послідовність кроків для виконавців; знаходить помилки у алгоритмах; визначає результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; створює малюнок за лінійним алгоритмом; пропонує власні алгоритми створення не складних геометричних зображень; оцінює результати своїх навчальних досягнень Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: - формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво; - виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві; - набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від

здуму до його втілення в матеріалах; - вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали; - формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір. Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими змістовими лініями: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «Інформаційно-комунікаційне середовище» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробках; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу спостерігає за природними об'єктами; збирає і заготовляє природні матеріали; дотримується правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; організовує робоче місце; виготовляє поетапно вироби з природних матеріалів за зображеннями або творчим задумом з допомогою дорослих; розрізняє вироби декоративно-прикладного досліджує природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик); порівнює природні і рукотворні форми; дотримується правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; організовує робоче місце; створює поетапно композицію та вироби з мистецтва; виявляє емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва; розрізняє види матеріалів та називає сфери їх використання; досліджує властивості матеріалів візуально та на дотик; аргументує доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища; моделює виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самостійно, в парі або в групі)

Змістова лінія «Середовище проектування» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу продукує ідеї для вибору особисто привабливого об'єкта праці; вибирає обґрунтовано об'єкт праці із запропонованих з допомогою вчителя; пояснює функціональну та естетичну цінність обраного для проектування і виготовлення виробу; розглядає моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); здійснює розмічання ліній на папері і картоні; описує усно модель спроектованого виробу; пояснює способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); добирає матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробу, зокрема і вторинні (природні, штучні і синтетичні); розрізняє традиційні і сучасні технології виготовлення виробів (аплікація, ліплення, писанкарство, квілінг тощо); читає графічні зображення для поетапного продукує ідеї для вибору об'єкта праці та обговорює їх з іншими; оцінює проектні ідеї – власні та інших; пояснює вибір особисто привабливого об'єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих; обдумує план реалізації задуму в матеріалі; прогнозує, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність; порівнює моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); моделює виріб з елементами фантазування; описує модель свого виробу; пояснює способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо);

добирає матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали; використовує традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо); пояснює визначену послідовність виготовлення виробу з допомогою дорослих виготовлення спроектованого виробу за зображеннями

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу працює з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; виготовляє поетапно корисний й естетичний виріб за визначеною послідовністю самостійно або з допомогою дорослих; розмічає деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів та вирізує їх; розміщує деталі виробу на площині; застосовує нероз'ємні з'єднання (склеювання, причіплювання /пластилін, глина/ та ін.); оздоблює деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій; раціонально використовує матеріали (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солоне тісто, нитки, дріт, пластик та ін.), зокрема і вторинні з допомогою дорослих працює з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; виготовляє поетапно виріб за визначеною послідовністю; здійснює розмічання ліній на папері і картоні розмічає деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів; з'єднує деталі та оздоблює їх з використанням традиційних та сучасних технологій; дотримується послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя; раціонально використовує матеріали, зокрема і вторинні.

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу пояснює корисність та естетичність створеного виробу; презентує результати власної або колективної проектно-технологічної діяльності, обговорює їх з іншими; долучається спільно з батьками до благочинної діяльності в групах зі створеними виробами, зокрема для українських воїнів; умотивовує необхідність робити подарунки, допомагати іншим; розрізняє професії дорослих у сім'ї та родині в сфері матеріального і нематеріального виробництва; виконує трудові дії в побуті: доглядає за одягом та взуттям (зав'язування шалика, пояса, шнурків), домашніми тваринами, рослинами, ремонтує незначні пошкодження книг, іграшок, готує та сервірує нескладні страви (чай, канапка) за обґрунтовує соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу; оцінює та презентує результати власної проектно-технологічної діяльності; обговорює результати з іншими; долучається до благочинної діяльності в групах з власноруч створеними виробами; умотивовує необхідність робити подарунки, допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища; висловлює емоційно-ціннісне ставлення до професій дорослих у сім'ї та родині своїх друзів, однокласників; виконує трудові дії в побуті: дрібний ремонт, доглядає за одягом та взуттям (упорядкування, чищення, пришивання гудзика та ін.), засобами гігієни, іграшками, домашніми тваринами, рослинами, готує за наочним прикладом та допомогою дорослих або спільно із старшими учнями сервірує нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями, дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті. Реалізація поставленої мети здійснюється за змістовими лініями: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти. Змістова лінія «Художньо-творча діяльність» націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу співає вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері; добирає тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; грає в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; орієнтується в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук; грає в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); придумує образи і створює їх знайомими засобами музичної виразності; 3/6 відтворює прості форми предметів і об'єктів довкілля фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами; розміщує пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша; komponує (з допомогою учителя) зображення у форматі (вертикальний, горизонтальний); створює елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи; використовує у роботі основні, похідні, теплі й холодні кольори; змішує та розбавляє водою фарби для отримання різних відтінків кольорів; користується фарбами (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими), пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо; спостерігає різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі; досліджує і виявляє цікаве, незвичайне у довкіллі; наводить приклади геометричної подібності природних та штучних об'єктів; працює (вирізує, конструює) з папером, з природним матеріалом; дотримується правил техніки безпеки; експериментує з кольорами, лініями, формами тощо прикрашає (за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається; виконує нескладні ролі, етюди-наслідування; вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жести, перевтілюючись у різних персонажів; розуміє правила поведінки в театрі; рухається в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом); орієнтується у просторі;

Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва» спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу сприймає твір мистецтва та висловлює враження, добирає із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям; визначає темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький),

динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру), характеризує мелодію; визначає колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; порівнює музичні та візуальні образи; помічає красу в довкіллі; орієнтується у видах театру (ляльковий, музичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм) називає твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій сприймає твір мистецтва та висловлює враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям; визначає темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький), динаміку.

Реалізація змістової лінії «Комунікація через мистецтво» націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу презентує результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); бере участь у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо; дотримується правил творчої співпраці вербально описує свій творчий задум; визначає, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано виявляє (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з творів мистецтва; презентує результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); вербально описує свій творчий задум; визначає, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано; готовий / -а до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла; виявляє досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків; бере участь у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва; обговорює з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості; дотримується правил взаємодії і творчої співпраці. Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів. Мистецтво сприяє формуванню ключових компетентностей, зокрема, у процесі: - усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною). - здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (математична компетентність). - спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність); - самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність); - формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (навчання впродовж життя); - співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на

власний емоційний стан) (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей); - опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (культурна компетентність) проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність); виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: – виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності; – формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами; – розвиток у молодших школярів здатності встановлювати причиннонаслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку; використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення; – формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення; – розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурнооздоровчої діяльності; – розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності; – виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях. Зазначена мета і завдання реалізуються за такими змістовими лініями: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія «Рухова діяльність» передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу має уявлення про фізичну культуру як сукупність розуміє значущість рухового режиму для різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини; розуміє терміни з

предмету «фізична культура»; пояснює значення фізичних вправ для формування правильної постави; називає життєво важливі способи пересування людини; виконує організовуючі вправи: команди на шиккування в шеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал; загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційного характеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо; виконує ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннями рук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок із зміною напрямку і різних вихідних положень; танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямках; перелізання через перешкоду; виконує вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем; володіє елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину; стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг; виконує вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4х10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг по чергово з ходьбою; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидячи; “напівшпагат”, “шпагат”; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, “човниковий” біг 4х9 м, 3х10 м; зміцнення здоров'я та фізичного розвитку; пояснює значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я; дотримується рухового режиму протягом дня; називає основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей; дотримується правил особистої гігієни в режимі дня; виконує організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону по три (чотири); добирає та виконує загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок; виконує присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики; володіє навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг по чергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод; володіє навичками виконання вправ з малим м'ячем: колові рухи руками у фронтальній та сагітальній площині; загальнорозвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами. стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо; виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сидіти, зігнувши ноги (у різних напрямках); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби;

прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях; добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи; виконує загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави; дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників. Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність» передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування умінь боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет. Очікувані результати навчання здобувачів освіти 1 класу 2 класу бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності. бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності. Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Перелік освітніх галузей Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями: Мовно-літературна, зокрема: Українська мова і література Іншомовна освіта Математична Природнича Громадянська та історична Соціальна і здоров'язбережувальна Технологічна Інформатична Мистецька Фізкультурна Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах. Рекомендовані форми організації освітнього процесу: Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організовує у межах уроку та в позаурочний час. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, вчителі можуть досягти, використовуючи інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи тощо.

V. Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів: - кадрове забезпечення освітньої діяльності; - навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності; - матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності; - якість проведення

навчальних занять; - моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей). Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти: - оновлення методичної бази освітньої діяльності; - контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення; - моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти; - створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників. Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття освіти.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольооцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів. Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції. Навчальні досягнення здобувачів у 1-2му класах підлягають вербальному, формуальному оцінюванню. Формуальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях. З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

VI. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (3-4 КЛАСИ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма школи І ступеня (3-4 класи) розроблена на виконання статті 33 Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 21.02. 2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», Освітню програму школи на 2023-2024 навчальний рік для 3-4 –х класів складено на основі Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Савченко О.Я., яка розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 21.02.2018 року №87 та затверджена наказом МОН від 08.10.2019 №1273 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 3-4 класів загальної середньої освіти». Програму побудовано із врахуванням таких принципів: - дитиноцентрованості і природовідповідності; - узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання; - науковості, доступності і практичної спрямованості змісту; - наступності і перспективності навчання; - взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей; - логічної

послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей; - можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси; - творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання; - адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей. Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей: 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях; 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування; 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини; 4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження; 5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади; 6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства; 7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях; 8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі; 9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя; 10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості; 11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність

брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми. Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації освітньої програми вчителі будуть використовувати внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації. Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення очікуваних результатів, зазначених у програмі. Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 3-х 4-х класів школи складає по 910 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані для учнів 3-х та 4-х класів. Навчальний план у 3-х та 4-х класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти та варіативну складову. Освітня галузь «Мовно-літературна», зокрема «Українська мова і література», з урахуванням вікових особливостей учнів у 3-4 класі реалізується через навчальні предмети «Українська мова» та «Літературне читання». Для збереження синхронності у вивченні української мови та літературного читання та для підсилення вивчення вказаних предметів у 3 та 4 класах використано по 1 годині з варіативної складової. Таким чином буде по 4 год/тиждень української мови і 4 год/тиждень уроків літературного читання, всього 8 год/тиждень, по 280 год/рік у 3 та 4 класах. Освітня галузь «Іншомовна освіта» вивчається як окремий предмет, який забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі, що стосується іншомовної освіти і не передбачає інтегрування в інші освітні галузі: англійська мова - 3 години/тиждень. Учителям початкових класів і іноземних мов рекомендовано узгоджувати соціокультурну тематику уроків, передбачати використання на уроках іноземної мови мовних знань, отриманих на уроках «Українська мова» та «Літературне читання». Освітню галузь «Математична» передбачено вивченням окремого предмета «Математика». Для відпрацювання навчальних умінь як складової математичної компетенції відводиться по 5 окремих уроків на тиждень у 3 та 4 класах. Зміст освітніх галузей «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». Час на його вивчення komponується таким чином: по 2 години/тиждень – на природничу у 3 та 4 класах, 1 година – на основи здоров'я У класному журналі освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» будуть записуватися на окремих сторінках. Освітня галузь «Технологічна» буде реалізовуватись через навчальний предмет «технології» – 1 година/тиждень. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність. Учитель має створити умови для персонального доступу учня/учениці до матеріалів, інструментів та пристосувань; об'єктів (іграшок, книжок тощо). Переглядати та обговорювати фільми (мультфільми), у яких висвітлюються найпростіші дії щодо самостійності в побуті. Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель добирає, спираючись на побажання

учнів. Освітня галузь «Інформатична» буде реалізовуватися через навчальний предмет «Інформатика» - 1 година/тиждень. Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch. Освітня галузь «Мистецтво» буде реалізовуватись курсами «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво» по 1 годині у 3 та 4 класах.. У класному журналі предмети «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво» фіксуються як окремі курси на різних сторінках журналу. Освітня галузь «Фізкультурна» реалізується окремим предметом «Фізична культура» поза межами інтегрованого курсу. На неї відведено 3 години/тиждень. Збереження здоров'я належить до головних завдань школи, тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки повинно інтегруватися у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів. При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 3 та 4 класі — 40 хвилин. Різницю в часі: (5 хв.) для збереження педагогічного навантаження (45 хв.) - вчителям-класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви). Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів. Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем. Навчальні екскурсії вчителі будуть проводити протягом навчального року. У 3 класах їх має бути 4 екскурсії тривалістю не більше 3 академічних годин на день. Екскурсії з учнями повинні мати різну дидактичну мету та об'єкти. Вони повинні бути випереджувальними і проводитися напередодні вивчення нової теми; тематичними – для поліпшення розуміння учнями певної теми або розділу; комплексними, що охоплюють широке коло питань основ наук і проводяться наприкінці вивчення розділу або навчального року з метою узагальнення знань.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ «УКРАЇНСЬКА МОВА»

У 3-му та 4 класах мовно-літературно освітня галузь структурована навчальними предметами «Українська мова» та «Літературне читання». Мета вивчення предмету «Українська мова» – формування мотивації вивчення української мови; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української мови в гімназії. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: – виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення; – розвиток зв'язного мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного, критичного та образного мислення школярів; формування повноцінної навички письма, уміння брати участь у діалозі, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення; – дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови; – залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях. Реалізація зазначених мети і завдань здійснюється за такими змістовими лініями: «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо

письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища». Змістова лінія «Взаємодіємо усно» спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей. Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» передбачає формування в учнів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності. Змістова лінія «Досліджуємо медіа» спрямована на формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя. Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» уважно слухає репліки співрозмовника, уточнює почуте в діалозі з огляду на ситуацію спілкування; сприймає уважно монологічне висловлення з конкретною метою; розуміє й адекватно виконує навчальні дії відповідно до прослуханої інструкції, настанови вчителя; передає зміст почутого (послідовність подій у розповіді, перелік ознак в описі, наведені аргументи в міркуванні); добирає заголовки до частин прослуханого тексту; визначає тему і мету усного повідомлення; вибирає інформацію з почутого з певною метою, використовує її для створення власних висловлень; визначає позицію мовця, погоджується з нею або заперечує; висловлює власні думки з приводу почутого, аргументує їх, спираючись на власний досвід; вступає і підтримує діалог на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями; аргументує свої думки під час розмови; виявляє доброзичливе ставлення до думок інших; дотримується етичних норм спілкування, правил етикету; вживає у процесі спілкування правильні форми звертань, слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення; 51 формулює розгорнуту відповідь на поставлене запитання; доводить аргументовано свою думку; будує усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування) за малюнком, ситуацією з опорою на допоміжні матеріали (частиною тексту, планом, опорними словами, словосполученнями); бере участь у створенні есе під керівництвом учителя; використовує виражальні засоби мови; висловлює власну думку про предмети, явища, події

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» дотримується загальних правил письма; дотримується пропорційної висоти, ширини, нахилу великих і малих букв та пунктуаційних знаків (! ?) у зошиті в одну лінійку; нарощує швидкість письма, безвідривно поєднуючи елементи букв та букви між собою; прискорює письмо в міру своїх психофізіологічних можливостей, не спотворюючи форми букв та їх поєднань; пише розбірливо; оформлює охайно письмову роботу в зошиті в одну лінію; дотримується абзаців, полів зошита; записує слова в колонку; обирає для оформлення повідомлення відповідний шрифт, розмір і колір букв тощо; створює письмове висловлення (розповідь, опис) на добре відому й цікаву тему, на основі вражень від прочитаного твору, переглянутого фільму, ситуації з життя; висловлює своє ставлення до того, про що пише; складає і записує художні і науково-популярні описи за поданим зразком, використовуючи інформацію з різних джерел; будує текст-міркування за зразком та поданим початком; письмово переказує текст розповідного змісту; використовує у

власних текстах виражальні засоби мови; оформлює власне висловлення так, щоб воно було грамотним (у межах вивченого) і зрозумілим; знаходить і акуратно виправляє у власному тексті помилки (графічні, орфографічні, граматичні, лексичні і стилістичні), орієнтуючись на пам'ятку, підготовлену вчителем; обговорює письмові роботи (власні й однокласників) у парі, невеликій групі, визначає позитивні характеристики Змістова лінія «Досліджуємо медіа» сприймає доступні медіатексти; визначає мету простих медіаповідомлень; інтерпретує медіаповідомлення на основі власного досвіду; виділяє цікаву для себе інформацію; намагається виявити приховану інформацію в медіапродуктах; пояснює свою реакцію на медіаповідомлення (як буде реагувати у відповідь); створює прості медіапродукти (листівка, запрошення, sms-повідомлення, фотоколаж, книжечка тощо); пояснює, кому і для чого призначені створені ним медіапродукти

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» правильно вимовляє слова з апострофом, звуками [г], , , , дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим, ненаголошеними голосними [е], [и], подовженими приголосними звуками; 52 правильно наголошує загальноживані слова; відтворює напам'ять український алфавіт; розташовує 7-9 слів за алфавітом, орієнтуючись на першу і другу літери; користується алфавітом під час роботи з навчальними словниками; пояснює пряме і переносне значення слів; добирає до поданого слова 1-2 найуживаніші синоніми, антонім; користується навчальними словниками синонімів, антонімів; розпізнає найуживаніші багатозначні слова і пояснює їх різні значення; знаходить і пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів у тексті; доречно використовує у власних висловленнях слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова; визначає і пояснює роль закінчення, кореня, префікса, суфікса в слові; розрізняє спільнокореневі слова і форми того самого слова (з допомогою вчителя); пояснює, що таке орфограма; розпізнає слова з орфограмами і перевіряє їх; правильно записує слова з ненаголошеними голосними [е], [и] в корені, які перевіряються наголосом; користується орфографічним словником для перевірки написання слів з ненаголошеними [е], [и], що не перевіряються наголосом; правильно записує слова з префіксами роз-, без-, з- (с-); розпізнає в тексті і самостійно добирає іменники, ставить до них питання; розпізнає іменники, які називають опредмечені дії, ознаки; розрізняє іменники – назви істот і неістот, правильно ставить до них питання; розрізняє власні і загальні іменники; записує власні іменники з великої букви; визначає рід іменників; змінює іменники за числами; доречно вживає іменники у власному мовленні; розпізнає прикметники в тексті; пояснює роль прикметників у мовленні; будує словосполучення прикметників з іменниками, встановлює між ними граматичний зв'язок за допомогою питань; змінює прикметники за родами і числами у сполученні з іменниками; розпізнає граматичну форму прикметника за родовим закінченням, поставленим питанням, за іменником, з яким він зв'язаний; вживає прикметники у власних висловленнях з метою їх увиразнення; розпізнає серед слів числівники, які відповідають на питання скільки?; правильно вимовляє, наголошує і записує числівники, які використовуються для запису дати в зошиті; правильно читає числові вирази; розпізнає дієслова в тексті, ставить до них питання; розрізняє часові форми дієслів; змінює дієслова за часами; правильно записує не з дієсловами; добирає дієслова-синоніми, антоніми, з прямим і переносним значеннями і доречно вживає їх у власних висловленнях; правильно інтонує речення, різні за метою висловлювання та вираженням почуттів; правильно будує і записує розповідні, питальні, спонукальні, окличні і неокличні речення; правильно інтонує і записує речення зі звертанням; використовує форми кличного відмінка під час звертань; визначає в реченні головні (підмет і присудок) та другорядні

(без поділу на види) члени речення; 53 виділяє словосполучення в групі підмета і групі присудка; встановлює зв'язок між головним і залежним словом у словосполученні; встановлює граматичні зв'язки між словами в простому реченні за допомогою питань; будує різні види простих речень; визначає в тексті зачин, основну частину і кінцівку; розпізнає текст-розповідь, опис, міркування, есе; розрізняє за характерними ознаками художні, науково-популярні та ділові тексти; визначає тему і мету тексту; добирає заголовок відповідно до теми тексту; складає плану тексту; дотримується абзаців у оформленні текстів на письмі; використовує для зв'язку речень у тексті займенники, прислівники, близькі за значенням слова

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Пояснювальна записка Назва предмета – «Літературне читання» зумовлює необхідність визначення його мети і завдань, що вимагає відповідної конкретизації змістових ліній і очікуваних результатів. Мета – розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі II ступеня. Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: - ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів; - формування в учнів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності; - розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача; - формування умінь опрацьовувати художні, науково-художні тексти; - оволодіння прийомами структурно-сміслового і образного аналізу текстів різних видів; - розвиток образного, критичного, логічного мислення та мовлення; - формування умінь самостійної роботи з різними видами і джерелами інформації; - формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою літературою; - формування вмінь безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів; - розвиток уяви і здатності виявляти себе у різних видах літературно-творчої діяльності. 54 Відповідно до мети і завдань предмета «Літературне читання» визначено такі змістові лінії: «Пізнаємо простір дитячого читання»; «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»; «Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»; «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»; «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»; «Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»; «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти». Реалізація змістових ліній програми з літературного читання здійснюється у процесі особистісно зорієнтованої розвивальної читацької і комунікативної діяльності учнів. Враховуючи потреби та інтереси молодших школярів у пізнанні світу людей, природи, самопізнанні, залучаючи їх до вдумливого читання найкращих дитячих книжок, текстів, різних видів учитель виховує україномовну особистість, компетентного, критично мислячого читача, який розуміє цінність книги, відчуває красу рідного слова, збагачує свій читацький, мовленнєвий і пізнавальний досвід. Змістова лінія «Пізнаємо простір дитячого читання» створює передумови для ознайомлення учнів 3-х класів з різноманітною за темами і жанрами дитячою літературою, з різними видами довідкових, навчальних і медіа текстів, способами здобуття інформації у сучасному медіа просторі. Простір дитячого читання передбачає взаємодію організованої і самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача, який на завершення початкової

школи має належний читацький кругозір, розуміє цінність читання і виявляє до нього інтерес, набуває достатній досвід використання з різною метою текстів різних видів. Змістова лінія «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного» охоплює такі основні змістові блоки: удосконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності; оволодіння, з поступовим нарощуванням ступеня складності, прийомами смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті фактичної, концептуальної, підтекстової (з допомогою вчителя) інформації); застосування видів читання: аналітичного, переглядового, вибіркового відповідно до мети читання. Змістова лінія «Взаємодіємо усно за змістом прослуханого» спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися з іншими людьми в діалогічній і формі заради досягнення певних життєвих цілей. Змістова лінія «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів» передбачає цілісне сприймання учнями художніх, науково-художніх текстів, їх аналіз, інтерпретацію з використанням літературознавчих понять (практично); формування умінь висловлювати рефлексивні судження у зв'язку з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду. Змістова лінія «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою» передбачає формування і розвиток в учнів прийомів розрізнення дитячих книжок за жанрово-тематичними ознаками, типом видання (книжка-твір, книжка-збірка, довідник, словник і т.ін.); прогнозування орієнтовного змісту книжки (твору) з опорою на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; прийомів самостійного вибору книжок з використанням інформаційних ресурсів дитячої бібліотеки; умінь зв'язно висловлювати власні емоційно-оцінні враження щодо змісту прочитаного, складати короткий відгук на прочитану книжку та ін. Змістова лінія «Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією» має на меті формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербальні і невербальні засоби впливу на читача; формування умінь і навичок сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами; виражати себе і спілкуватися з іншими за допомогою власних медіапродуктів.

Змістова лінія «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти» передбачає розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, оволодіння вербальними і невербальними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (зміни, доповнення, продовження тексту, ілюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проектах; складання есе, казок, віршів, закличок, загадок, оповідань та ін.). Очікувані результати навчання здобувачів освіти Пізнаємо простір дитячого читання Учень/учениця: правильно називає та практично розрізняє фольклорні і авторські твори; співвідносить вивчені твори з відповідними жанрами (казка, вірш, художні і науковохудожні оповідання; байка); самостійно визначає жанрові ознаки казок, віршів, оповідань, називає основні жанрові ознаки п'єси; розуміє, яку інформацію можна одержати в творах різних жанрів; називає основні теми прочитаного; прізвиська, імена відомих українських письменників, твори яких вивчалися на уроках літературного читання; розповідає епізоди з життя відомих письменників, про їхні твори, з якими неодноразово ознайомлювалися під час навчання; вміє розповісти сюжети кількох казок (фольклорних і авторських); знає напам'ять 5-6 віршів, кілька прислів'їв, скоромовок; виявляє ставлення до прослуханого і прочитаного; знає і називає найважливіші

інформаційні ресурси; знаходить в них потрібну інформацію. Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного читає вголос, правильно, цілими словами і групами слів у темпі, який дає змогу розуміти прочитане; оволодіває продуктивними способами читання мовчки (самостійно та з допомогою вчителя); оволодіває та самостійно застосовує прийоми виразного читання та декламування напам'ять (для художніх текстів); виділяє у тексті і пояснює значення незнайомих слів, висловів, термінів (самостійно та з допомогою вчителя); самостійно розуміє фактичний зміст текстів різних видів та основні думки (самостійно, а 56 також з допомогою вчителя); застосовує різні види читання під час опрацювання змісту текстів різних видів (самостійно та за завданням учителя), а також перечитування як засіб поглибленого розуміння змісту. Взаємодіємо усно за змістом прочитаного сприймає і розуміє усне висловлення, художній чи науково-художній текст; уточнює інформацію; виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом прослуханого тексту. Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів самостійно читає, практично розрізняє художні, науково-художні тексти, визначає їх особливості та мету опрацювання, перераховує ознаки, які вказують на приналежність тексту до художнього чи науково-художнього; відповідає на запитання щодо прочитаного твору; знаходить і пояснює зв'язки між реченнями, абзацами і частинами тексту; самостійно визначає послідовність подій у творі; самостійно складає план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх текстів; користується планом і малюнками для переказу прочитаного; установлює (із допомогою вчителя і самостійно) причиново-наслідкові зв'язки; визначає у творах елементи розповіді, описи; визначає у структурі епічного твору початок, основну частину, кінцівку; пояснює їх взаємозв'язок після аналізу твору; самостійно знаходить слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння подій, характеристики персонажів (самостійно та з допомогою вчителя); самостійно визначає тему твору; основну думку – з допомогою вчителя; самостійно переказує текст (детально, стисло, вибірково); розпізнає, називає, виділяє в художньому тексті яскраві, образні вислови, художні описи природи, зовнішності людини, інших живих істот; пояснює їх роль у творі; знаходить у тексті самостійно і з допомогою вчителя слова, які мають переносне значення, порівняння, епітети, метафори (без вживання термінів); пояснює їх роль у тексті, використовує у власному мовленні; визначає з допомогою вчителя настрій, загальну тональність твору; розрізняє, правильно називає жанри творів, що опрацьовувалися під час навчання (практично); самостійно визначає жанрові ознаки казок про тварин, віршів, оповідань; визначає жанрові ознаки героїко-фантастичних казок, байок, п'єс із допомогою вчителя; самостійно визначає головних персонажів; пояснює, які вчинки персонажів є позитивними, а які негативними; самостійно ставить запитання до тексту; висловлює здогадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій (до і під час читання); розуміє авторську позицію: як автор ставиться до зображуваних подій і вчинків персонажів (з допомогою вчителя); висловлює оцінні судження морального й естетичного характеру про події, вчинки персонажів, описи у художньому творі; самостійно орієнтується у фактичному змісті твору, знаходить і пояснює у ньому словатерміни; визначає тему прочитаного тексту; виділяє, пояснює зміст графічного матеріалу; поділяє текст на смислові частини, встановлює між ними зв'язки, виокремлює новий науково-пізнавальний матеріал (з допомогою вчителя); самостійно складає словесний, малюнковий план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою науково-художніх текстів; передає зміст тексту; перетворює текстову інформацію у графічну (схеми, таблиці); висловлює особисте ставлення до прочитаного. Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою

практично розрізняє дитячі книжки з текстами різних видів, називає основні теми дитячого читання; самостійно розглядає та прогнозує орієнтовний зміст незнайомої книжки з опорою на ключові слова, ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; пояснює, які дитячі книжки найбільше подобається читати; формулює свій читацький запит у бібліотеці; самостійно здійснює вибір дитячих книжок відповідно до власних читацьких інтересів; користується під час вибору книжок, різними інформаційними ресурсами дитячої бібліотеки (самостійно та з допомогою дорослого); висловлює емоційно-оцінні враження про прочитану книжку; складає короткий відгук на прочитану книжку (усно, з допомогою вчителя). Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією знає і пояснює значення поняття медіа; розрізняє види медіа за джерелами і способами одержання інформації; аналізує медіатексти за критеріями-факти і судження про них; формулює висновки за прочитаним, побаченим; знає правила безпечної поведінки в Інтернеті; створює (за вибором) медіа-продукт і пояснює свій вибір; пояснює роль ілюстрації як джерела розуміння тексту. Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти придумує словесну картину за прочитаним твором; виразно виражає себе у групових і колективних інсценізаціях прочитаного; доповнює тексти (за орієнтирами вчителя); продовжує діалог; придумує текст за аналогією до прочитаного; творчо переказує прочитане.

ІНШОМОВНА ГАЛУЗЬ АНГЛІЙСЬКА МОВА

Пояснювальна записка Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання. Зміст навчання англійської мови у 3 класі добирається відповідно до психофізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови» Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

Ключові компетентності Компоненти

1 Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами

Уміння:

- використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності;
- засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції.

Ставлення:

- гордість за Україну, її мову та культуру;
- розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов;
- готовність до міжкультурного діалогу.

2 Спілкування іноземними мовами Реалізується через предметні компетентності.

3 Математична компетентність

Уміння:

- розв'язувати комунікативні та навчальні проблеми, застосовуючи логіко-математичний інтелект. Ставлення:

- готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних і навчальних проблем.

4 Основні компетентності у природничих науках і технологіях

Уміння:

- описувати іноземною мовою природні явища, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини.

Ставлення:

- інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.

5 Інформаційноцифрова компетентність

Уміння:

- вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж;
- створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами;
- спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;
- застосовувати ІКТ відповідно до поставлених завдань.

Ставлення:

- готовність дотримуватись мережевого етикету.

6 Уміння вчитися упродовж життя

Уміння:

- самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її;
- організовувати свій час і навчальний простір;
- оцінювати власні навчальні досягнення.

Ставлення:

- впевненість у спілкуванні іноземною мовою;
- подолання власних мовних бар'єрів;
- наполегливість;
- внутрішня мотивація та впевненість в успіху.

7 Ініціативність і підприємливість

Уміння:

- ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої ситуації.

Ставлення:

- дотримання етичної поведінки під час розв'язання життєвих ситуацій;
- комунікабельність та ініціативність;
- креативність.

8 Соціальна та громадянська компетентності

Уміння:

- формулювати власну позицію;
- співпрацювати з іншими на результат, спілкуючись іноземною мовою.

Ставлення:

- толерантність у спілкуванні з іншими.

9 Обізнаність та самовираження у сфері культури

Уміння:

- висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання і судження.

Ставлення:

- усвідомлення цінності культури для людини і суспільства;
- повага до багатства і розмаїття культур.

10 Екологічна грамотність і здорове життя

Уміння:

- пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови.

Ставлення:

- сприймання природи як цілісної системи;
- готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища;
- відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки.

Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації

Змістова лінія Екологічна безпека та сталий розвиток

Громадянська відповідальність Здоров'я і безпека Підприємливість та фінансова грамотність Я, моя родина і друзі Розуміти важливість допомоги батькам та розповідає про свої обов'язки. Виявляти відповідальне ставлення до власного здоров'я. Виявляти ініціативу та відповідальність у плануванні робочого дня. Оцінює власні вчинки та вчинки інших людей. Вибудовує товариські стосунки з оточуючими людьми. Відпочинок і дозвілля Розуміє необхідність приведення в порядок місця відпочинку. Враховує думку товаришів при виборі того чи іншого виду відпочинку. Розуміє базові правила безпечної поведінки. Природа та навколишнє середовище Цінує та бережливо ставиться до природи. Висловлюється про важливість допомоги тваринам та збереження природи. Людина Розуміє наслідки нерациональних дій людини на навколишнє середовище. Виявляє толерантне ставлення до людей. Розпізнає позитивні та негативні чинники, що впливають на здоров'я людини. Розуміє важливість дотримання правил гігієни, рухового режиму та фізичного навантаження. Помешкання Розуміє необхідність дотримання чистоти та порядку у власному помешканні. Харчування Розрізняє здорову та шкідливу їжу. Складає просте меню з корисних продуктів. Рационально розподіляє кошти під час покупки. Подорож Виявляє ціннісне ставлення до природи під час подорожі. Обирає безпечний шлях пересування. Обирає оптимальний вид транспорту. Свята й традиції Розуміє необхідність планування покупок на святкування у межах бюджету. Школа та шкільне життя Використовує модель поведінки, яка не суперечить правилам шкільного життя. Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів (Комунікативна компетентність) Комунікативні види мовленнєвої діяльності Комунікативні уміння Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських. Розуміє дуже короткі, прості тексти, читаючи їх пофразово, впізнаючи знайомі імена, слова та основні фрази, перечитуючи за потреби. Інтеракційні Усна взаємодія Взаємодіє у простий спосіб, але комунікація повністю залежить від повторення в уповільненому темпі, перефразування та доповнення. Ставить і відповідає на прості запитання, ініціює і вербально реагує на прості твердження, які стосуються нагальних потреб і дуже знайомих тем. Писемна взаємодія Запитує та надає особисту інформацію у письмовій формі. Онлайн взаємодія Пише дуже прості повідомлення та онлайн дописи, які складаються з низки коротких речень. Здійснює прості онлайн покупки та робить заявки під наглядом дорослих. Продуктивні Усне продукування Будує прості, здебільшого відокремлені фрази про людей і місця. Писемне продукування Надає у письмовому вигляді інформацію про себе (наприклад, уподобання, родина, домашні улюбленці), використовуючи прості слова та вирази. Пише прості фрази та речення.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: - формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу; - формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач; - розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей; - формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач. Реалізація мети і завдань початкового курсу математики здійснюється за такими змістовими лініями: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження». Змістова лінія «Числа, дії з числами. Величини» охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами. Змістова лінія «Вирази, рівності, нерівності» спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу. Змістова лінія «Геометричні фігури» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер. Змістова лінія «Робота з даними» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Змістова лінія «Математичні задачі і дослідження» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень. До програми кожного класу подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із запропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню. Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проєктів, міні-досліджень тощо. Очікувані результати навчання здобувачів освіти Числа, дії з числами. Величини відтворює послідовність чисел у межах тисячі; читає і записує числа, утворює числа різними способами; визначає розрядний склад трицифрового числа; визначає загальну кількість сотень, десятків, одиниць у числі; подає числа у вигляді суми розрядних доданків; порівнює числа різними способами; виконує додавання та віднімання, множення і ділення на основі нумерації чисел; володіє навичкою усного додавання і віднімання круглих чисел; обчислює усно зручним для себе способом; володіє навичкою письмового додавання і віднімання чисел у межах 1000; 64 прогнозує результат додавання та віднімання, перевіряє правильність обчислень; розуміє сутність арифметичних дій множення і ділення; застосовує в обчисленнях переставний закон

множення, взаємозв'язок між діями множення і ділення; правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел, множення на 10; володіє навичкою табличного множення і ділення; володіє навичкою позатабличного множення і ділення чисел у межах тисячі; виконує ділення з остачею; розуміє, що остача має бути меншою за дільник; перевіряє правильність ділення з остачею; застосовує прийоми раціональних обчислень; прогнозує результат множення і ділення, перевіряє правильність обчислень; розуміє сутність кратного порівняння чисел; обчислює результат кратного порівняння чисел; знаходить число, яке у кілька разів більше/менше за дане; застосовує в обчисленнях правила знаходження невідомих компонентів арифметичних дій; розуміє спосіб утворення частини як однієї з кількох рівних частин цілого; розуміє поняття чисельник і знаменник дробу; читає і записує частини у вигляді дробу з чисельником 1; порівнює дробу з чисельником 1 за допомогою засобів наочності; застосовує в обчисленнях правило знаходження частини від числа та числа за величиною його частини знає одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр); маси (кілограм, центнер), місткості (літр); часу (доба, тиждень, година, хвилина, секунда), проміжки часу (місяць, рік) та співвідношення між ними; користується знанням співвідношень між величинами у навчально-пізнавальних і практичних ситуаціях; вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість, час; обирає доцільну мірку для вимірювання величини; користується для вимірювання величин інструментами, приладами та іншими засобами; перетворює величини, виражені в двох одиницях найменувань; виконує арифметичні дії з іменованими числами; визначає в навчальних і практичних ситуаціях групи взаємопов'язаних величин; розуміє, що ситуація купівлі – продажу описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: ціна, кількість, вартість; розуміє, що робота описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: продуктивність праці, час роботи, загальний виробіток; застосовує для розв'язування практичних задач правила знаходження однієї з величин за двома відомими іншими; користується знанням залежності між величинами у навчальних і практичних ситуаціях, прогнозує очікуваний результат; зіставляє одержаний результат із прогнозованим; розуміє сутність периметра многокутника; користується формулою обчислення периметра прямокутника (квадрата) в навчальних і практичних ситуаціях. Вирази, рівності, нерівності, рівняння читає і записує математичні вирази, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів; встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами; розрізняє істинні та хибні числові рівності й нерівності; знаходить значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; застосовує правила порядку виконання дій під час обчислень значень виразів без дужок та з дужками; розуміє сутність понять «рівняння», «розв'язок рівняння»; розв'язує рівняння на основі правил знаходження невідомого компоненту арифметичної дії та іншими способами; розрізняє числові нерівності та нерівності зі змінною; знаходить окремі розв'язки нерівності зі змінною зручним для себе способом Геометричні фігури співвідносить реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; називає елементи геометричних фігур; моделює геометричні фігури; будує прямокутник/квадрат; розрізняє коло і круг, позначає на рисунку елементи кола і круга (центр, радіус, діаметр); будує за допомогою циркуля коло Математичні задачі і дослідження розв'язує прості і складені сюжетні задачі, задачі з геометричним змістом, компетентісно зорієнтовані задачі; розв'язує задачі на знаходження четвертого пропорційного, на подвійне зведення до одиниці, на спільну роботу; складає вираз до задачі з буквеними даними; розв'язує прості задачі на визначення тривалості події; розуміє сутність процесу і складає обернені задачі до даної задачі створює допоміжну модель задачі різними способами; обирає числові дані,

необхідні і достатні для відповіді на запитання задачі; планує розв'язування /розв'язання задачі; створює математичну модель задачі; перевіряє правильність розв'язку задачі: складає і розв'язує обернену задачу, розв'язує задачу іншим способом тощо; складає сюжетні задачі; виконує елементарні дослідження математичних залежностей з допомогою вчителя; використовує досвід математичної діяльності під час виконання дослідницьких завдань міжпредметного характеру, роботи над навчальними проектами, у проблемних ситуаціях повсякденного життя Робота з даними читає нескладні таблиці, зчитує дані з графів, схем, діаграм; обирає дані, необхідні і достатні для розв'язання проблемної ситуації; вносить дані до таблиць; користується даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач Додаткові теми: Раціональні способи позатабличного множення і ділення. Ознаки подільності на 2 та 5. Ознака подільності на 10. Розв'язування рівнянь, в яких права частина або один з компонентів поданий числовим виразом. Розв'язування рівнянь, в яких один з компонентів поданий виразом зі змінною. Розв'язування нерівностей зі змінною. Складені задачі, що містять збільшення або зменшення числа на/у кілька одиниць, сформульовані у непрякій формі. Складені задачі з буквеними даними. Розв'язування складених сюжетних задач алгебраїчним методом. Нестандартні задачі. «Магічні фігури». Добудовує лінійні діаграми.

ПРИРОДНИЧА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі будуть реалізовуватись окремими в інтегрованому курсі (на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: - формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе та свого організму, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві; між станом довкілля і діяльністю людини, вплив поведінки на здоров'я та безпеку, залежність результату роботи від докладених зусиль; аналіз наслідків ризикованої поведінки); - виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України; інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної патріотичної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій; - розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички у взаємодії і співпраці в різних видах діяльності; - створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості. Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме: «Людина» (людина – частина природи і суспільства, пізнання

себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка); «Людина серед людей» (соціальні ролі (школяр, член сім'ї і громади), стандарти поведінки в сім'ї, в школі, в громадських місцях; моральні норми; навички співжиття і співпраці, соціальні зв'язки між людьми у процесі виконання соціальних ролей); «Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства і громадянина України. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення); «Людина і світ» (Земля – спільний дім для всіх людей; толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; залежність стану довкілля від поведінки всіх людей); «Природа» (різноманітність природи; методи дослідження природи; нежива і жива природа; зв'язки у природі; природа Землі; природа України). «Людина і природа» (взаємозв'язки людини і природи; використання людиною природничих знань, матеріалів, виробів і технологій; відповідальна діяльність людини у природі; правила поведінки в природі; участь дітей в природоохоронній діяльності). Очікувані результати навчання здобувачів освіти Людина знає, що спільного та чим відрізняється людина від інших живих істот (мислення, мова, праця, спілкування і взаємодія з іншими людьми) розповідає про частини тіла людини, їх значення; правила догляду за ними; володіє найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування називає умови здорового способу життя (харчування, турбота про здоров'я, уникнення шкідливих звичок); пояснює, як змінюється людина упродовж життя, наводить приклади з власного досвіду; пояснює, як суспільні групи (сім'я, дитячий колектив, друзі) впливають на розвиток людини виявляє інтерес до своєї зовнішності, розповідає про себе, свої захоплення; прагне до акуратності розпізнає риси характеру і дає їм оцінку; називає риси характеру, які сприяють і ті, що заважають досягненню успіху в житті, спілкуванню з іншими; пояснює, як досягнення мети залежить від наполегливості й старанності володіє прийомами планування робочого часу, тренування уваги, пам'яті; підтримує порядок на робочому місці; виявляє пізнавальну активність на уроках; співпрацює і взаємодіє з іншими у різних ситуаціях (навчання, гра) Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення). • Тренування уваги, пам'яті (прийоми, алгоритми, вправи). Людина серед людей називає правила поведінки у сім'ї, школі, громаді; розуміє почуття відповідальності перед родиною пропонує вирішення посильних проблем школи, громади; співпрацює і взаємодіє з іншими у збереженні традицій школи; долучається до корисних справ у класі, школі; виявляє інтерес до пізнання і збереження традицій школи; пізнавальну активність на уроках; розуміє переваги доброго ставлення до інших на прикладах вияву таких якостей: чесність, доброзичливість, подільчивість, працьовитість, ввічливість на протипагу хитрощам, байдужості, жадібності, лінощам, безкультурності; вирішує конфлікти мирним шляхом; дотримується правил шкільного розпорядку; правил поведінки під час шкільних і громадських заходів Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення). • Моделювання способів поведінки чуйного ставлення до старших та інших членів сім'ї. • Моделювання способів вирішення конфліктних ситуацій (з опорою на літературні твори, ситуації реального життя) називає об'єкти громадського простору своєї місцевості; демонструє ставлення до приватної власності своєї та інших як до цінності; аргументує неприпустимість порушення приватного простору; бере участь в обговоренні правил поведінки у громадському транспорті, кінотеатрі, бібліотеці та ін., аргументує їх доцільність на прикладах Практичні роботи • Обговорення правил поведінки, прийнятих у класі, школі, місцевій громаді. • Моделювання (інсценізація) поведінки у громадських місцях (з опорою на літературні твори, ситуації реального життя). Людина у суспільстві усвідомлює свою належність до українського суспільства; необхідність толерантних взаємин між людьми; має уявлення про державну символіку України; свою приналежність

до України; ділиться з іншими інформацією про права кожної дитини (право на навчання, медичну допомогу, відпочинок, захист від жорстокого поводження); виявляє інтерес до пізнання минулого і сучасного України; участі у відзначенні пам'ятних подій, державних і народних свят; розпитує старших і збирає інформацію про свій край, про минуле, історії назв; володіє навичками поводження в урочистих ситуаціях, у пам'ятних місцях; розуміє сутність правопорушень як порушень прав інших людей; міркує на цю тему, наводить приклади; обґрунтовує необхідність відповідати за свої вчинки; встановлює взаємозв'язки у соціальному житті (між вчинком і наслідком, порушенням правил і відповідальністю); передбачає наслідки своїх вчинків; розповідає про значення праці людей різних професій для країни; усвідомлює: себе громадянином України; виявляє патріотичні почуття, шанобливе ставлення до символів держави традицій і звичаїв твого краю

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення). • Створення альбому, портфоліо або облаштування тематичної виставки «Ми – громадяни України» (зображення символів, листівки, світлини). • Розв'язання прогностичних задач «Що буде, якщо ...» (ситуації правопорушень) Людина і світ має уявлення про різноманітність народів у світі, їхніх культур і звичаїв; наводить приклади звичаїв інших народів, світових досягнень; співробітництва країн; обґрунтовує необхідність толерантного ставлення до різноманітності культур і народів світу; виявляє інтерес і повагу до різних культур і звичаїв незалежно від зовнішності, мови, належності до інших культур

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення). Дослідження «Що в моєму домі вироблено в інших країнах», складання мапи маршруту цих товарів (на плакаті тощо). Проект «Славені українці». Накопичення даних про відомих українців із різних сфер життя (мистецтво, спорт, наука) та їх представлення у різних формах (тексти, світлини, розповіді та ін. Природа наводить приклади тіл і явищ природи; розрізняє і називає тіла неживої і живої природи; тіла природи і ті, що створила людина; складає перелік тіл неживої/живої природи на основі власних спостережень; виявляє у природному оточенні тіла неживої і живої природи, встановлює зв'язки між ними; природничого змісту, висловлює враження щодо неї; презентує інформацію про природу у вигляді повідомлення, малюнку, схеми, презентації тощо; проводить спостереження тіл і явищ у найближчому природному оточенні за планом, фіксує результати, презентує їх; ставить і відповідає на запитання щодо дослідження тіла/явища природи; аналізує основні кроки дослідження, передбачені планом, пропонує власні ідеї; формулює припущення і перевіряє їх у ході дослідження за наданим або самостійно складеним планом; визначає самостійно або у групі, що необхідно для проведення дослідження (обладнання, інформація тощо); виконує самостійно/у парі/у групі дослідження тіла/явища природи за планом/інструкцією (об'єкти дослідження обирає самостійно або надаються вчителем); обговорює у парі/групі і презентує результати дослідження у різний спосіб (схеми, фото- чи відеозвіти, презентації, моделі та інші); формулює з допомогою вчителя висновки за результатами виконання дослідження; аналізує виконання дослідження, виявляє помилки, пропонує способи їх виправлення, називає чинники успіху; робить висновок: нові знання про природу можна отримати із різних джерел, зокрема у результаті проведення досліджень; виявляє емоційно-ціннісне ставлення до природи та її вивчення, повагу до себе та інших виконавців спільного дослідження

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення) • Ознайомлення з джерелами інформації про природу (паперові видання природничого змісту, географічні карти, колекції мінералів, гербарії, аудіо- і відеозаписи, Інтернет-ресурси та ін.) • Проведення вимірювань (об'єкт вимірювання обирає учень або визначає вчитель) • Вправлення у розумінні інструкцій щодо проведення дослідження тіла/явища природи • Вправлення у складанні плану спостереження/експерименту. •

Спостереження тіла/явища природи (об'єкт спостереження обирає учень або визначає вчитель) • Ведення «Щоденника спостережень за природою» • Дослідження тіла/явища природи (об'єкт дослідження обирає учень або визначає вчитель) • Вивчення природи за допомогою моделей (акваріум, глобус, тощо). наводить приклади речовин; виявляє у своєму оточенні тіла неживої природи і класифікує їх за певними ознаками (формою, кольором, станом тощо); досліджує глину, крейду, молоко, повітря або інші тіла неживої природи і робить висновок про їхні властивості (колір, стан, твердість, прозорість, текучість, плавучість, крихкість, сипкість та інші); порівнює тіла неживої природи за зовнішніми ознаками/на основі досліджених властивостей; досліджує за інструкцією властивості речовин (води, заліза, цукру, кухонної солі, крохмалю); застосовує знання про основні дії під час дослідження властивостей тіл і речовин; Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення) • Дослідження властивостей тіл неживої природи (за вибором учнів/вчителя). • Дослідження властивостей речовин (за вибором учнів/вчителя) Дослідження розчинності у воді речовин, що використовуються у побуті (харчової солі, крохмалю, питної соди) наводить приклади водойм, гірських порід, корисних копалин та їх використання; розпізнає і називає гірські породи (пісок, глину, вапняк, граніт), корисні копалини у колекціях; складає розповідь про поширення води на планеті, використання води людиною, значення повітря для рослин, тварин, людини; пояснює значення води у природі; зміни станів води; значення гірських порід і корисних копалин у добробуті людини; необхідність охорони водойм і догляду за ґрунтом; описує способи очищення води і практикує деякі з них (відстоювання, фільтрування); досліджує у парі/у групі властивості повітря; властивості ґрунту, гірських порід, складає колекції; ділиться інформацією з іншими щодо вживання достатньої кількості води щодоби, користі прогулянок на свіжому повітрі; моделює кругообіг води у природі; застосовує знання для економного використання води у побуті; виявляє шану до традицій українського народу у ставленні до води, повітря, ґрунту. Порівняння властивостей гірських порід (за вибором учнів/вчителя). • Дослідження складу і властивостей ґрунту. має уявлення про організми – тіла живої природи: рослини, тварини, гриби, бактерії; називає ознаки рослин і тварин, органи рослин і тварин, умови, необхідні для життя різних організмів (рослин, тварин, людини); природні угруповання; заходи охорони рослин і тварин; наводить приклади рослин і тварин Червоної книги України, пояснює необхідність їх охорони; описує значення води, повітря, світла, тепла для організмів; поведінку тварин на основі власних спостережень та інформації, отриманої з додаткових джерел; вплив сезонних і добових змін на життя рослин, поведінку тварин; роль організмів у природі; свою участь в охороні рослин і тварин; розпізнає і називає рослини, тварин, гриби різних груп (по 2-3 представники); виявляє та описує пристосування рослин і тварин до умов існування; порівнює і класифікує рослини, тварин за певними ознаками; співвідносить рослини і тварин (на зображеннях, у колекціях тощо) з умовами їх існування; моделює взаємозв'язки між рослинами і тваринами, організмами і навколишнім середовищем; досліджує умови, необхідні для росту і розвитку рослин; спостерігає та описує розвиток молодих рослин, які вирощено з різних частин рослини (насінини, бульби, живця, пагона); поведінку тварин; доглядає за рослиною (-ами)/твариною(-ами) і ділиться своїм досвідом з іншими; робить висновок про зв'язки організмів між собою і з неживою природою, виявляє емоційно-ціннісне ставлення до представників живої природи, піклується про них

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення) • Виявлення пристосування рослин до певних умов існування. • Виявлення пристосування тварин до способу життя. • Розмноження рослин частинами їхнього тіла. • Спостереження розвитку рослини, яку вирощено з різних частин рослини (насінини, бульби, живця, пагона) • Дослідження умов

росту рослин. • Спостереження за поведінкою тварин. Моделювання зв'язків організмів між собою і з середовищем існування Людина і природа наводить приклади матеріалів та їх використання, технологій і винаходів людства, аналізує їх вплив на життя людини і природу; дізнається з різних джерел про професії, пов'язані з діяльністю людини у природі; обговорює використання людиною енергії води і повітря, переваги і ризики цього; пояснює роль природи у житті людини; характеризує способи збереження й охорони природи на планеті; висловлює і аргументує свою позицію щодо зв'язків людини і природи; ідентифікує вивчені матеріали у виробках; досліджує властивості матеріалів; долучається до природоохоронних заходів і ділиться інформацією про них з іншими; пропонує способи повторного використання речей, економного використання води, електроенергії, зменшення витрат тепла в оселі; дотримується правил безпечної поведінки у природі (у лісі, на воді тощо); оцінює власну поведінку і поведінку інших людей у природі; розуміє цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища; бережливо ставиться до природи Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення) • Ознайомлення з різноманітністю матеріалів і виробів з них • Дослідження властивостей матеріалів (за вибором учнів/учителя) • Спостереження впливу діяльності людини на природу (на матеріалі своєї місцевості). • Складання пам'ятки ощадливого використання води і електроенергії у побуті. • Повторне використання матеріалів і речей у побуті. Правила безпечної поведінки у природному середовищі (моделювання та аналіз ситуацій перебування у природі).

ТЕХНОЛОГІЧНА ГАЛУЗЬ

Пояснювальна записка

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс «Дизайн і технології». Мета – цілісний розвиток особистості дитини засобами предметноперетворювальної діяльності, формування ключових та проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем, культурного й національного самовираження. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань: - формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво; - сприяння розвитку естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві; - набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в різних матеріалах; - вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечного застосування традиційних та сучасних технологій; - формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір. Реалізація мети і завдань інтегрованого курсу «Дизайн і технології» здійснюється за змістовими лініями, які відображають структуру розвитку особистості та завершеного циклу проектно-технологічної діяльності: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації». Змістова лінія «Інформаційно-комунікаційне середовище» забезпечує розвиток асоціативно-образного та критичного мислення, оволодіння базовими знаннями у партнерській взаємодії, що формують цілісне уявлення про виробничу сферу людської діяльності, а також є підґрунтям для реалізації творчого потенціалу учнів під час засвоєння навчального матеріалу наступних змістових ліній, які структуровані за способами інтегрованої проектотехнологічної діяльності. Змістова лінія «Середовище проектування» спрямована на розвиток аналітичного, просторового та творчого мислення, уміння працювати в команді, створення умов для оволодіння елементами дизайну: виявлення проблем, продукування ідей, вибору соціально і

особистісно значущих об'єктів проектування; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів для виготовлення виробу за їх властивостями; експериментування з матеріалами і технологіями для реалізації власних ідей; планування технології послідовності виготовлення виробу. Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає розвиток логічного та алгоритмічного мислення, психомоторних здібностей, здатності до координування дій і взаємодопомоги; навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними, механічними інструментами й пристосуваннями; умінь поетапного виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій, раціональної обробки різних матеріалів. Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на розвиток емоційного інтелекту; оцінювання і самооцінювання процесу та результатів власної або спільної проектно-технологічної діяльності; розвиток здатності презентувати освітні результати, обговорювати їх з іншими, ефективно використовувати створені вироби; формування досвіду доброчинної діяльності, підприємливості, гостинності; виконання трудових дій у побуті, розвиток прагнення якісно і безпечно облаштовувати свій життєвий простір. Програма надає можливість розв'язувати реальні життєві проблеми, реалізовувати інтегративні та творчі можливості проектно-технологічної діяльності, встановлювати взаємозв'язки з іншими освітніми галузями, співпрацювати з експертами різних професійних сфер за межами школи. Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів проектно-технологічної діяльності вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність. Обов'язковою умовою проведення занять є виготовлення корисного виробу – індивідуально, в парі або в групі, оцінювання і презентація освітніх результатів. Увага акцентується на організації робочого місця, правилах внутрішнього розпорядку, безпеці праці та санітарних норм. Очікувані результати навчання здобувачів освіти Інформаційно-комунікаційне середовище розрізняє предмети побуту в традиційному і сучасному інтер'єрі; вибирає і аналізує конструкцію обраного предмета побуту для виготовлення макету; створює поетапно макет предмета побуту за зображеннями, зразком, описом або власним задумом; пояснює культурне розмаїття українського суспільства, місцеві традиції; визначає кольорову гамму та особливості побудови й розташування орнаментів на взірцях декоративно-прикладного мистецтва; впорядковує орнаменти за кольоровою гамою та видами (геометричні, рослинні, зооморфні, антропоморфні); аналізує інформацію з різних джерел (підручник, фотографії, каталоги, посібники, комп'ютерні програми, Інтернет-ресурси, музеї, фільми тощо); розробляє або добудовує орнамент з самостійно вибраних матеріалів; досліджує властивості тканих і нетканих матеріалів на дотик та візуально; розрізняє види тканих і нетканих матеріалів натурального походження (рослинного і тваринного) та способи їх виготовлення; виготовляє виріб з тканих і нетканих матеріалів, зокрема вторинних (лялька-мотанка, іграшки з фетру тощо); розрізняє та використовує креслярські інструменти та лінії; вимірює розміри предметів за допомогою лінійки; виконує розгортку об'ємних фігур, зокрема з використанням цифрових пристроїв; експериментує, добудовуючи виготовлені розгортки за потреби та бажанням; розробляє макет об'ємних фігур індивідуально або в групі Середовище проектування досліджує проблеми та потреби у створенні виробів; вибирає об'єкт проектування із низки запропонованих або власних ідей; розробляє план реалізації задуму в матеріалі та критерії оцінювання майбутнього виробу; аналізує моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги) для продукування нових ідей; розрізняє і використовує формат композиції (горизонтальний, вертикальний), симетричні й асиметричні форми, рівновага, спектр кольорів, теплі і холодні кольори та відтінки; виконує завдання з продовженням:

добудовує, домальовує, удосконалює або розробляє композицію виробу (засобами малюнку, ескізу, макету), зокрема з використанням цифрових пристроїв; застосовує творчі методи проектування – переносить форми природних і рукотворних об'єктів на власну модель (метод біоніки); описує модель спроектованого виробу; добирає матеріал для виготовлення спроектованого виробу; розраховує орієнтовні витрати на виготовлення виробу; планує послідовність технологічних операцій для виготовлення змодельованого виробу (пласкої та об'ємної форми) Середовище техніки і технологій розрізняє види ручних та механічних інструментів і пристосувань; працює з інструментами й пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів і норм санітарії; виготовляє поетапно виріб за інструкцією з визначеною послідовністю самостійно або спільно з по-окремим розподілом частин роботи; розмічає деталі на матеріалі за допомогою шаблонів, трафаретів або креслярських інструментів та вирізує їх; обробляє деталі виробу за потреби; застосовує рухомі і нерухомі, роз'ємні і нероз'ємні з'єднання; удосконалює технологію виготовлення виробу за потреби; виготовляє деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій обробки матеріалів (витинанка, вишивка, плетіння, мозаїка, пап'є-маше, скрапбукінг та ін.); раціонально використовує час та матеріали, зокрема і вторинні; аналізує свої помилки, по-можливості виправляє їх Середовище соціалізації обговорює корисність, естетичність та якість індивідуально або спільно створених виробів; готує презентацію та рекламу, зокрема з використанням цифрових пристроїв; презентує результати власної або спільної проектно-технологічної діяльності; виявляє повагу до авторства власних робіт та інших осіб; оцінює свою комунікативну діяльність, досягнення, труднощі; долучається спільно з рідними та друзями до добродійної діяльності в групах із власноруч створеними виробами; дотримується правил спільної роботи в групі; обґрунтовує потребу допомагати іншим, робити корисні справи, подарунки, бережливо ставитися до природного середовища; виявляє толерантність, милосердя, повагу до інших; розрізняє професії за сферами життєдіяльності; пояснює правила догляду за взуттям; уміє правильно складати одяг, розвішувати його на плічках; лагодить нескладні пошкодження іграшок за потреби; вирощує кімнатні рослини для класного приміщення або інших потреб; аналізує послідовність приготування різних видів бутербродів та їх користь для здоров'я; складає серветки для святкового столу різними способами

ІНФОРМАТИЧНА ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою інформатичної освітньої галузі є формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційнокомунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві. Головними завданнями є формування умінь • знаходити та опрацьовувати інформацію із використанням пошукових систем; • створювати інформаційні об'єкти та опрацьовувати їх у програмних середовищах; • здійснювати індивідуальну й колективну діяльність в інформаційному середовищі; • критично оцінювати інформацію для розв'язання життєвих проблем; • дотримуватися етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії; • дотримуватися правил безпечної роботи з комп'ютерними пристроями. Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за змістовими лініями «Інформація. Дії з інформацією», «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією», «Об'єкт.

Властивості об'єкта», «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» «Алгоритми» Змістова лінія «Інформація. Дії з інформацією» базується на розумінні дитиною поняття «інформація». Здобувачі освіти мають уміти наводити приклади інформації, властивостей інформації, форм подання та дій з інформацією з повсякденного застосування, ефективно використовувати інформацію. Поняття інформації, її властивостей, форм подання та використання у навчальному процесі розширюється і доповнюється на кожному етапі навчання. Таким чином забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення. Змістова лінія «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією» передбачає формування уявлення про те, що людина в житті постійно зустрічається з інформацією, працює з нею та може використовувати при цьому сучасні засоби ІТ з умінням захистити свій інформаційний простір. Для практичних робіт використовуються програми (онлайн-середовища Інтернету, додатки для мобільних пристроїв). У ході реалізації змістової лінії «Об'єкт. Властивості об'єкта» розглядаються поняття об'єкта, властивостей об'єктів і значень цих властивостей. Діти мають наводити із власного життя приклади різних об'єктів, їхніх властивостей і значень цих властивостей, впорядковувати та групувати об'єкти на основі значень властивостей, мати уявлення про вплив значень властивостей об'єктів на подальше їх використання та опрацювання. Вчать будувати складні об'єкти із запропонованих частин, в тому числі самостійно доповнюючи з відсутніх компонентів, представляти інформацію про них різними способами - у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; досліджувати об'єкти за допомогою створених моделей. Об'єктний підхід має пронизувати навчання теоретичного та практичного матеріалу всіх змістових ліній курсу. Змістова лінія «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» забезпечує розвиток навичок створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах, зокрема у табличній формі; початкових навичок використання різноманітних засобів інформаційних технологій для вирішення навчальних завдань; сприймати та представляти інформацію у вигляді тексту: читати та змінювати тексти, визначати ключові слова в тексті, створювати та опрацьовувати текст; сприймати різноманітні графічні дані; створювати власні зображення у вигляді малюнків та творчо опрацьовувати готові зображення; презентувати інформацію у вигляді слайдів. Змістова лінія «Алгоритми» спрямована на розвиток розуміння поняття виконавця, його середовища, команди, системи команд виконавця алгоритму, основних алгоритмічних структур, зокрема, слідування, розгалуження та повторення; умінь виконувати готові алгоритми, а також складати прості алгоритми для виконавців, які працюють у певному зрозумілому для відповідної вікової категорії середовищі, використовуючи просту систему їхніх команд; навичок шукати помилки в послідовності команд, аналізувати зміст завдань на складання алгоритму для виконавців; вміння розв'язувати задачі з повсякденного життя, застосовуючи алгоритмічний підхід: умінь планувати послідовність дій для досягнення мети, передбачати можливі наслідки. Програма побудована лінійно-концентрично. Зміст понять поступово розширюється і доповнюється. Забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення. Учитель може змінювати порядок вивчення тем та самостійно визначає обсяг (кількість годин) на вивчення кожної теми курсу, а також на повторення, узагальнення та систематизацію під час вивчення кожної теми, вибудовуючи найбільш доречну для конкретного класу

траєкторію навчання. Важливо щоб здобувачі освіти зрозуміли головні особливості безпечної роботи з інформаційними джерелами та почали використовувати відповідні навички та знання при вивченні інших навчальних предметів. Важливим є задоволення пізнавальних інтересів здобувачів освіти, підтримка їх творчої ініціативи та прагнення до освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій, що створюватиме відчуття доступності в постійному оновленні своїх компетентностей. Особливості організації навчально-виховного процесу: для дотримання норм безпеки дитини рекомендується організовувати навчання у закритому захищеному інформаційному середовищі. Облікові записи для електронного листування та співпраці в мережі створює адміністратор навчального закладу. Оцінювання якості підготовки здобувачів освіти з предмету здійснюється в таких аспектах: 1) рівень володіння теоретичними знаннями; 2) здатність до застосування вивченого матеріалу у практичній діяльності; 3) свідоме та відповідальне ставлення до етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії; 4) вміння співпрацювати; 5) використання матеріалу із повсякденного життя, навчальних предметів; 6) свідоме знання правил безпечної праці. Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), текстовий редактор. Очікувані результати навчання здобувачів освіти Інформація. Дії з інформацією пояснює значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; розрізняє види інформації за способом подання; уміє перетворювати одну форму подання інформації в іншу: (текстове – в графічне, числове – в текстове тощо); створює папку та документи в ній; пояснює поняття «комп'ютерна мережа»; розуміє призначення програми-браузера; вміє використовувати гіперпосилання; використовує мережі для отримання достовірної інформації та спілкування; висловлює припущення про достовірність інформації, отриманої з цифрових та інших джерел; дотримується правил використання власних і чужих творів; виявляє повагу до авторства інших осіб Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією розповідає про історію виникнення пристроїв для роботи з інформацією; називає носії інформації; розрізняє технічні засоби для передавання, зберігання інформації; використовує пристрої для передавання інформації; наводить приклади пристроїв для введення та виведення інформації; висловлює припущення про достовірність інформації; пояснює наслідки для власного здоров'я надмірного використання цифрових пристроїв Об'єкт. Властивості об'єкта описує текстові і графічні об'єкти; порівнює властивості текстових і графічних об'єктів за спільними і відмінними ознаками; визначає об'єкти, які відповідають заданим властивостям; вміє змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; досліджує об'єкти за допомогою створених моделей Комп'ютерні програми. Меню та інструменти розрізняє сучасні пристрої для роботи з інформацією; уміє увімкнути та вимкнути комп'ютер та інші пристрої (за умови їх використання); використовує необхідні значки на Робочому столі для запуску і роботи в програмах; орієнтується в середовищах для перегляду зображень, читання текстів, слухання музики, завершує роботу з ними; створює зображення освітніх об'єктів Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання створює інформаційні продукти, поєднуючи текст, зображення, звук тощо для представлення ідей та/або результатів діяльності. Створює лінійні алгоритми визначає алгоритмічні структури; виконує, створює та записує алгоритми; вміє діяти за інструкцією; впорядковує об'єкти за певними ознаками; пояснює наслідки порушення плану, алгоритму послідовності дій у близькому середовищі, готових програмах, іграх; розрізняє істинні та хибні висловлювання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: - розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційноестетичних переживань, формування мистецьких уподобань та особистісних художніх цінностей; - поглиблення мотивації до пізнання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва та толерантного ставлення до мистецтва інших етносів і народів; – формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва, аргументування думки відповідно до вікових можливостей з використанням мистецьких термінів; – оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості; – досягнення розуміння учнями можливостей цифрових технологій щодо їх застосування у мистецькій творчості; - розвиток здатності самопізнання і самовираження, коригування власних емоційних станів через мистецтво і різні види художньої творчості; розвиток креативності й мистецьких здібностей; – формування здатності встановлювати зв'язок між видами мистецтва, між мистецтвом та іншими сферами знання (літературою, математикою, знаннями про природу, історію тощо); мистецтвом і явищами довкілля; – усвідомлення значення мистецтва в житті людини та художнього пізнання для власної успішності; – формування культури глядача-слухача; – соціалізація учнів через мистецтво, формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших. Відповідно до зазначених мети і завдань виокремлено змістові лінії: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які розкривають основну місію загальної мистецької освіти. Змістова лінія «Художньо-творча діяльність» націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля. Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва» спрямована на пізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, мистецьку (термінологічну) пропедевтику. Реалізація змістової лінії «Комунікація через мистецтво» націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, колективних творчих проектах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти Художньо-творча діяльність ● виконує дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор); ● добирає засоби музичної виразності (темп, динаміку), необхідні для створення настрою, характеру; ● розуміє значення вокальних вправ для правильного виконання; ● стежить за точністю і виразністю інтонування,

чіткістю дикції, співацькою поставою, диханням; ● виконує в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, маракас, дзвіночки, барабан, тріскавки, сопілка, (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо); ● самостійно добирає тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу; орієнтується в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент, музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4)); ● орієнтується в нотному записі (за доцільності для виконання); ● читає запис найпростіших ритмів; ● імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації) та на музичних інструментах; ● створює варіанти ритмічного супроводу до пісні на музичному інструменті за вибором; ● організовує самостійно робоче місце для занять різними видами образотворчої діяльності; дотримується охайності і правил техніки безпеки; самостійно користується знайомими художніми інструментами (палітрою, різними видами пензлів, стеками, ножицями тощо); ● добирає художні матеріали, відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративноприкладне), в якому працює; ● розпізнає форми (реалістичні, декоративні); досліджує форму предмету та спрощує її до геометричної подібності; порівнює будову різних природних форм, їх пропорцій; добирає відтінки кольору за насиченістю; створює реалістичні, казкові, фантастичні образи; ● виконує елементарні замальовки з натури та за уявою в ескізній формі (предмети побуту, об'єкти природи та архітектури); ● створює зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, крапками різного розміру, формами, об'ємами, фактурами тощо; ● самостійно створює просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну), використовує усю площину аркуша; ● виконує прості композиції на площині та в об'ємі; ● обирає формат (прямокутний, квадратний, трикутний, в колі, в овалі) для кращого втілення задуму; ● виділяє композиційний центр, головне і другорядне, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, композиційні засоби та правила; ● використовує елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше, яскравіше, тепліше, далі – менше та блідіше, холодніше), передаючи плановість простору у площинних зображеннях; ● передає в зображеннях елементарну будову птахів, тварин, людини, посилено передає рух; ілюзорні зміни розмірів предметів в залежності від розміщення у просторі; смислові зв'язки між об'єктами в сюжетних композиціях; ● розрізняє особливості об'ємного (круглого та рельєфного) зображення; ● порівнює найпростіші елементи об'ємних форм; ● виражає особливості об'єкту як образу засобами форми і декору (як у об'ємному так й у площинному зображенні); ● оздоблює об'ємну форму рельєфним або живописним декором; ● конструює та створює прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, самостійно добирає складові композиції; ● творчо використовує різні техніки, інструменти та матеріали для втілення власного задуму (саморобні штампи, набризк, декупаж, колаж). поєднує засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму. імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести); пластично інтонує музичні образи; ● виконує нескладні ролі (в тому числі, пісні «у ролях»), добирає засоби вираження (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку); ● грає елементарні театральні етюди (самостійно обирає відомих персонажів та перевтілюється в них, зокрема, імітує характерні рухи, ходу, звуки, міміку тощо); ● вправляється над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами; рухається під музику, добираючи відомі танцювальні елементи (народні, сучасні); узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом); створює сценічні інтерпретації пісенних образів; використовує атрибути для підсилення синтетичної виразності (із запропонованих); комбінує знайомі художні техніки, звуки, ритми, рухи, лінії, кольори, форми, фактури, матеріали тощо для втілення ідеї в художньому образі; створює образи, використовуючи знайомі засоби та способи за уявою; ● творення образів (звуки, слова, пантоміму, рухи,

лінії, кольори, об'єми, декор тощо), якими може виразити свої почуття та емоції; виокремлює і фіксує в доступний спосіб цікаві явища довкілля; відтворює їх у творчій діяльності (імпровізаціях мелодій, інсценізації пісень, пластичному інтонуванні); ● пропонує ідеї оздоблення місця, де навчається, живе; реалізовує їх (за допомогою інших або самостійно втілює нескладний задум оздоблення місця, де навчається і власного помешкання; розпізнає власні емоції від художньої творчості, обирає види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; передає власні емоції в кольорі; дотримується загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо). Сприймання та інтерпретація мистецтва емоційно сприймає твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; вирізняє елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу, зокрема із сюжетною (літературною) програмою (мелодія, темп, динаміка, гучність, ритм, тембр (голос та деякі музичні інструменти), лад (мажор, мінор); розпізнає прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, куплетна); ● визначає особливості втілення образу у творах образотворчого мистецтва та архітектури; ● характеризує колір об'єктів довкілля відповідно до часу доби та пір року; ● висловлює судження щодо передання емоційного стану зображуваних об'єктів та явищ навколишнього світу у творі (зокрема, у стані спокою та в русі); ● визначає композиційну будову твору образотворчого мистецтва та архітектури; ● вирізняє кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), насиченість (яскравий, тьмянний) загальний колорит; елементи композиції твору (центр, головне і другорядне; побудову твору (симетричну та асиметричну, статичну, динамічну, ритмічну, метричну); цілісно охоплює увагою художній твір; зосереджується на характерних деталях; порівнює музичні та візуальні, хореографічні образи; зіставляє твори мистецтва та явища довкілля (за допомогою вчителя). ● вирізняє елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, музичне оформлення театрального/екранного твору; ● розрізняє засоби виразності та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні; ● розрізняє засоби виразності та характеризує твори живопису, графіки, скульптури; ● розрізняє та характеризує виразні засоби різновидів театрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний), народної, класичної та сучасної хореографії; ● розрізняє та характеризує виразні засоби анімаційних фільмів.; ♦ розпізнає та характеризує художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо); Порівнює природні форми, образи довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. визначає власні емоції від сприймання мистецьких творів.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: – виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання 82 задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності; – формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та

спортивні ігри за спрощеними правилами; – розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причиннонаслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку; – використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційнокомунікативних технологій і критичного мислення; – формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення; – розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарногігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності; – розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності; – виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими змістовими лініями: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність». Змістова лінія «Рухова діяльність» передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості. Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність» передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет. Очікувані результати навчання здобувачів освіти Рухова діяльність має уявлення про історію виникнення Олімпійських ігор; називає олімпійське гасло та символ Олімпійських ігор; пояснює вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів; добирає спортивний інвентар відповідно виду спорту; контролює свій фізичний стан за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям перед фізичними навантаженнями в процесі та після занять; виконує організовуючі вправи команди на перешиккування з однієї шеренги уступами за розрахунком 9, 6, 3, на місці; виконує загальнорозвивальні вправи з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів; розрізняє та виконує присідання, виси, упори: присідання, нахили тулуба у сіді з різними положеннями ніг; перехід із сиді на правому стегні у сід на лівому стегні; виси та упори – згинання і розгинання рук в упорі

на стегнах, в упорі лежачи; перехід із упору присівши в упор стоячи, із упору лежачи в упор лежачи боком і навпаки; упор на перекладині; виконує елементи акробатики: “міст” із положення лежачи; володіє навичками пересувань: ходьба по гімнастичній лаві з високим підніманням стегна, біг до 30 м, рівномірний біг по чергово з ходьбою; пересування танцювальними кроками: ритмічне поєднання рухів і кроків, підскоків; танцювальні імпровізаційні вправи босоніж; володіє навичками метання м'яча у вертикальну ціль (мішень 1x1 м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м'яча з різних вихідних положень; виконує вправи з великим м'ячем: елементами баскетболу – тримання баскетбольного м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей на місці; ловіння м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей у ціль і ловіння його після відскоку від підлоги; ведення м'яча на місці та під час ходьби правою та лівою рукою; елементи футболу – удари м'яча внутрішньою та середньою частиною підйому по нерухомому м'ячу у вертикальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м) та горизонтальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м), ведення м'яча вивченими способами між стійками і їх обведенням; жонглювання м'ячем (хлопці), повітряною кулькою (дівчата); застосовує вивчені прийоми в іграх з міні-баскетболу та міні-футболу; виконує стрибки: зі скакалкою на одній, двох ногах; стрибки у довжину з місця; фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили, швидкості, витривалості, гнучкості, координації; добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: вправи для м'язів шиї, плечового пояса, верхніх кінцівок, спини, живота, тулуба та нижніх кінцівок; загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, вправи на координацію, викрути тулуба; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; вправи для попередження плоскостопості: ходьба, біг на носках, ходьба перекатами з п'яти на носок, “гусінь”, “ведмідь клишоногий”, стрибки; Ігрова та змагальна діяльність 84 бере участь у рухливих, спортивних іграх та естафетах, ефективно взаємодіє з однолітками для досягнення спільних командних цілей. дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності. Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших. Навчальні досягнення здобувачів у 3 класах підлягають формувальному та підсумковому (бальному) оцінюванню. Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях. Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

ІХ. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основними формами організації освітнього процесу в 3 класах є: різні типи уроку; екскурсії; віртуальні подорожі; спектаклі; квести, які вчитель організує у межах уроку або

в позаурочний час. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти: - оновлення методичної бази освітньої діяльності; - контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення; - моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти; - створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників. Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Х.ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ГІМНАЗІЇ 5-6 КЛАСИ

Освітня програма для 5-6 класів розроблена на виконання Закону України «Про освіту» Закону України «Про загальну середню освіту» постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 Навчальний план для 5-6 класів складено відповідно до додатку №1 Наказу Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 року №235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» Модельні навчальні програми, які будуть використовуватись для навчання учнів 5-6 класів

Назва предметної галузі	Назва підручника	Назва модельної програми
Українська мова	Підручник «Українська мова підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти» Автори Панчук Г.Д. Близнюк Б.Б.,Приверда О.Б.	Модельна навчальна програма Українська мова 5-6 класи. Для загальноосвітніх навчальних закладів. Автори Заболотний О.В. Заболотний В.В. Лавринчук В.П.
Українська література	«Українська література підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти» Автор Борзенко О.І.	Модельна навчальна програма Українська література 5-6 класи. Для закладів загальної середньої освіти. Автори Чумарна М.І., Пастушенко Н.М.

Зарубіжна література	Зарубіжна література»Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти Автори: Богданець- Білоскаленко Н.І.,Фідкевич О.Л.	Модельна навчальна програма «зарубіжна література 5-6 класи» (автор Богданець-Білоскаленко Н.І., Снегірьова В.В., Фідкевич О.Л.)
Англійська мова	«Англійська мова (5 рік навчання». Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) Автори: Карпюк О.Д., Карп'юк К.Т.	Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи.Для закладів загальної середньої освіти. Автори Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Трифан М.С., Унгурян І.К., Яковчук М.В.
Математика	«Математика» Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти Автор: Істер О.С.	Модельна навчальна програма з математики 5-6 клас (автор О.С. Істер)
Довкілля	«Довкілля» підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Автор О.В.Григорович	Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Довкілля» Автор О.В.Григорович
Здоров'я, безпека та добробут	«Здоров'я, безпека, добробут» підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Автор З.М. Хитра. О.А.Романенко	Модельна навчальна програма для 5-6 класу «Здоров'я, безпека та добробут» Автори : З.М.Хитра, О.А.Романенко
Етика	«Етика» Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Автор Данилевська О.М.	Модеьна навчальна програма для 5-6 класу «етика» Автор: Ашортія Є.Д. БаккаТ.Д. Желібова О.В.
Вступ до історії та громадянської освіти	«Вступ до історії України та громадянської освіти» Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Автор Власов В.С., Гирич І.Б.	Модельна навчальна програма для 5-6 класів з курсу «вступ до історії та громадянської освіти «Україна і світ, вступ до історії та громадянської освіти. Автор Власова Н.С. Желіба О.В.
Інформатика	«Інформатика» Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Автори: Козак Л.З. Ворожбит А.В.	«Інформатика для 5-6 класів.Для закладів загальної середньої освіти» Під авторством Козак Л.З. Ворожбит А.В.
Технології		Модельна навчальна програма «Технології» 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти Автор І.Ю.Ходзицька.
Образотворче мистецтво	«Мистецтво» підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти Автор Кондратова Л.Г.	Модельна навчальна програма для учнів 5-6 класів загальноосвітніх навчальних закладів Автор Кондратова Л.Г.
Фізична культура		Модельна навчальна програма « Фізична культура 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. Автор О.С. Педан

Пізнаємо природу	«Пізнаємо природу» Підручник для 5 класу інтегрованого курсу закладів загальної середньої освіти Автор Коршевніук Т.В.	Модельна навчальна програма для 5-6 класів «Пізнаємо природу» Автор Коршевніук Т.В.
------------------	--	---

До навчальної програми ввійшли такі галузі: мовно-літературна, математична, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична, інформатична, технологічна, мистецька, фізкультурна.

Мовно-літературна предметна галузь

Мовно-літературна галузь буде реалізовуватись через предмети українська мова та література на які відведено у 5 та 6 класі по 6 годин, 4 мови та 2 літератури. На вивчення предмету «Зарубіжна література» за інваріантною складовою відведено по 1,5 години на тиждень у 5 та 6 класі. З варіативної складовою надано по 0,5 години для поглибленого вивчення предметів. На вивчення англійської мови відведено по 3,5 години на тиждень у 5 та 6 класі.

Мета мовно-літературної освітньої галузі – розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють мовними компетентностями, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися іноземною мовою для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень.

Вивчення предметів мовно-літературної галузі передбачає передусім особистісний розвиток учня, набуття духовно-морального досвіду, важливого для становлення громадянина і входження його в соціум. Зміни в змістовому компоненті спричинені намірами надати знанням функційності, а процесу засвоєння їх – умотивованості, установити зв'язки між результатом (продуктом) учіння і тим, заради чого учіння має сенс. Вивчення предметів мовно-літературної галузі спонукає до необмежених можливостей: виражати й обстоювати свою позицію; пізнавати світ і себе в ньому; самовизначатися; критично оцінювати подію, ситуацію, явище, вчинок тощо; гармонізувати стосунки, досягати порозуміння; бути сприйнятим і прийнятим у колективі; одержувати естетичну насолоду. Сучасна українськомовна освіта має набути властивостей континуума, тобто мовні й мовленнєві знання, уміння й навички мають пронизувати всі сфери соціального організму, охоплювати життя й діяльність кожної людини протягом усього життя її.

Мета навчання – розвиток особистості здобувача освіти засобами предмета, а саме:

- пізнання мови як цілісної системи, що забезпечує розвиток людини (мислення, пізнання світу, комунікацію, самовираження й самовдосконалення, емоційний світ тощо) і функціонування суспільства;
 - формування компетентного мовця, носія духовності, культури й традицій українського народу. Відповідно до мети поставлено такі завдання:
- 1) виховання ціннісного ставлення до української мови як державної;
 - 2) розкриття потенційних мов та літератур для життя й діяльності людини, суспільства;

3) виховання потреби пізнавати мовне розмаїття (фонетичне, лексичне, фразеологічне, граматичне) й активно користуватися ним, удосконалювати культуру усного й писемного мовлення;

4) формування мовного чуття, усвідомлення естетичної й культурної цінності мови;

5) засвоєння знань, формування вмінь і навичок, необхідних для ефективної комунікації. Завдання мовно-літературної галузі полягає у розширенні й поглибленні мовних та літературних знань, системному, а не епізодичному набутті пізнавального досвіду.

З метою більшого та ширшого засвоєння програмного матеріалу вчителі обрали модельні навчальні програми для навчання учнів. Модельні навчальні програми є описом результатів навчання в обсязі максимально визначеному Державним стандартом. Навчальні програми, розроблені на основі модельних навчальних програм, затверджені педагогічною радою опорного закладу. Кількість годин відповідає «рекомендованому» навчальному часові, який визначає Типова освітня програма, затвердженою наказом МОН від 19.02.2021 р. № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».

Математична предметна галузь

Всі учні, незалежно від особистісних здібностей, інтелектуального потенціалу, нахилів й інтересів, можуть відчувати красу математики, її практичну користь і значущість. Головне, щоб кожен учень, вивчаючи математику, відчував успіх у навчанні. Математичні знання дійсно стануть цінними та ефективними лише в тому випадку, якщо учні зможуть інтерпретувати та застосовувати ці знання на практиці.

Метою математичної освітньої галузі є розвиток особистості через формування математичної компетентності у взаємозв'язку з іншими ключовими компетентностями для успішної освітньої та професійної діяльності впродовж життя, що передбачає засвоєння системи знань, удосконалення вмінь розв'язувати суто математичні та практичні задачі; розвиток логічного мислення та психічних якостей особистості; розуміння можливостей застосування математики в особистому та суспільному житті.

Основними завданнями навчання математики є:

- розвиток ключових компетентностей учнів (розвиток мислення, насамперед логічного, просторових уявлень і уяви, алгоритмічної культури, розумової активності, потреби в самоосвіті, здатність до адаптації, ініціативності, творчості, толерантного ставлення до інших, вміння працювати в команді тощо);

- сприяння формуванню наукового світогляду, загальнолюдських, національних, громадянських, сімейних та особистих цінностей;

- забезпечення оволодіння системою математичних компетентностей, необхідних у повсякденному житті і майбутній професійній діяльності, а також достатніх для вивчення інших дисциплін та продовження освіти, формування уявлень про ідеї і методи математики та її роль у пізнанні навколишнього світу.

Математика – наука зі складною структурою та ієрархією, в якій існує розподіл на окремі галузі: алгебра, геометрія, які продовжують вивчати учні 6 класу

. Математика, як навчальний предмет у школі, будується на засадах вираженого поєднання доступності й науковості, абстрактності й практичності, інтеграції та диференціації.

Навчання математики має зробити певний внесок у формування ключових компетентностей.

Компетентнісний потенціал математичної освітньої галузі в 5-6 класах

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	Уміння: ☐ чітко і зрозуміло формулювати: - означення математичних понять і відношень; - математичні твердження; - назви числових і буквених виразів, рівнянь і нерівностей, геометричних фігур і їхніх елементів; - міркування та прогнозування, що здійснюються у процесі математичного моделювання; - висновки на основі інформації, поданої в різних формах; ☐ обґрунтовувати й аргументувати: - математичні твердження; - способи та розв'язки рівнянь і нерівностей; - рівність, паралельність, перпендикулярність окремих геометричних фігур; - вибір раціонального вибору математичної моделі, представлення даних; ☐ ставити запитання і розпізнавати проблему, яку можна розв'язати математичними методами; ☐ доречно та коректно вживати в мовленні математичну термінологію, вести критичний та конструктивний діалог; ☐ поповнювати свій словниковий запас. Ставлення: ☐ визнання важливості чітких та лаконічних формулювань означень математичних понять і відношень, математичних тверджень, а також міркувань стосовно здійснення математичного моделювання; ☐ повага до державної мови.
Здатність спілкуватися рідною у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Уміння: ☐ розуміти і перетворювати тексти математичного змісту рідною мовою; ☐ зіставляти математичні терміни та поняття рідною та державною мовами; ☐ правильно та доречно вживати математичну термінологію усно і письмово, грамотно висловлюватися. Ставлення: - розуміння цінності мовного різноманіття та повага до рідної мови.

	Уміння: ☐ поповнювати словниковий запас математичними термінами іншомовного походження; ☐ зіставляти математичний термін чи його буквене позначення з аналогами з іноземної мови для пошуку інформації в іншомовних джерелах. Ставлення: усвідомлення важливості правильного використання математичних термінів та їх позначення в різних мовах у навчанні та повсякденному житті.
Математична компетентність	Уміння: ☐ оперувати текстовою і числовою інформацією, геометричними об'єктами на площині та в просторі; ☐ встановлювати кількісні і просторові відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); ☐ обирати, будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; ☐ робити прогнози в контексті навчальних та практичних задач; ☐ доводити правильність тверджень; ☐ застосовувати логічні способи мислення під час розв'язування пізнавальних і практичних задач, пов'язаних з реальними об'єктами; ☐ використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях. Ставлення: ☐ пошанування істини; ☐ готовність шукати пояснення та оцінювати правильність аргументів; ☐ усвідомлення важливості математики як універсальної мови науки, техніки та технологій.
Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій	Уміння: ☐ аналізувати відповідні дані та зв'язки між ними, що подаються у вигляді виразів, рівнянь, нерівностей, геометричних фігур тощо; ☐ будувати та досліджувати математичні моделі природних явищ і процесів; ☐ складати й розв'язувати текстові задачі, фабули яких стосуються природничих наук, техніки й технологій; ☐ робити висновки, щодо різноманітних зв'язків математики і реального світу, на основі міркувань та свідчень; ☐ обґрунтовувати рішення. Ставлення: ☐ критичне оцінювання досягнень науково-технічного прогресу; ☐ використання навчальної інформації з природничих наук для ілюстрації математичних понять і

	відношень; ☐ усвідомлення важливості математичних методів і моделей (пропорцій, діаграм, рівнянь, нерівностей тощо) для опису та пізнання навколишнього світу.
Інноваційність	Уміння: ☐ генерувати нові ідеї щодо розв’язання проблемної ситуації, аналізувати та планувати їх втілення; ☐ раціонально використовувати програмні засоби обчислювального призначення для перевірки правильності знаходження значень числових і буквених виразів або знаходження значень складних числових і буквених виразів; ☐ раціонально використовувати програмні засоби зображувального призначення для побудови і перетворення (чи перевірки правильності вже побудованих) схем, діаграм, геометричних фігур тощо; ☐ раціонально використовувати програмні засоби спеціального призначення для перевірки правильності розв’язування рівнянь, нерівностей. Ставлення: ☐ визнання необхідності й можливості працювати в умовах дистанційного чи змішаного навчання; ☐ відкритість до інновацій, позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.
Екологічна компетентність і здорове життя	Уміння: ☐ сприймати і перетворювати інформацію, що поєднує екологічний і математичний зміст; ☐ аналізувати екологічні дані та зв’язки між ними, що подаються у вигляді виразів, рівнянь, нерівностей, геометричних фігур тощо; ☐ складати й розв’язувати текстові задачі, фабули яких стосуються екологічних проблем і здорового способу життя; ☐ розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі, які можна розв’язати, використовуючи засоби математики; ☐ оцінювати, прогнозувати вплив людської діяльності на довкілля через побудову та дослідження математичних моделей природних процесів і явищ; ☐ аналізувати, критично оцінювати й використовувати дані, що стосуються здорового способу життя. Ставлення: ☐ зацікавленість у дотриманні умов екологічної безпеки та сталого розвитку; ☐ використання відомостей екологічного змісту для ілюстрації математичних понять і відношень;

	☐ усвідомлення й активне використання даних, що стосуються здорового способу життя; ☐ визнання ролі математики у розв'язанні проблем довкілля.
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміння: ☐ структурувати дані; ☐ діяти за алгоритмом та складати алгоритми; ☐ визначати достатність даних для розв'язання задачі; ☐ використовувати різні знакові системи; ☐ оцінювати достовірність інформації; ☐ доводити істинність тверджень; ☐ раціонально використовувати програмні засоби обчислювального призначення для перевірки правильності знаходження значень числових і буквених виразів або знаходження значень складних числових і буквених виразів; ☐ раціонально використовувати програмні засоби зображувального призначення для побудови і перетворення (чи перевірки правильності вже побудованих) схем, діаграм, геометричних фігур тощо; ☐ раціонально використовувати програмні засоби спеціального призначення для перевірки правильності розв'язування рівнянь та нерівностей. Ставлення: ☐ критичне осмислення інформації та джерел її отримання; ☐ усвідомлення важливості ІКТ для ефективного розв'язування математичних задач.
Навчання впродовж життя	Уміння: ☐ організовувати та планувати свою навчальну діяльність; ☐ моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; ☐ доводити правильність чи помилковість суджень. Ставлення: ☐ усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; ☐ зацікавленість у пізнанні світу та розуміння важливості вчитися впродовж життя; ☐ прагнення вдосконалювати результати людської діяльності.
Громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії,	Громадянські компетентності Уміння: ☐ висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів;

справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, Підприємливість та фінансова грамотність	☐ аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі статистичних даних; ☐ враховувати правові, етичні і соціальні наслідки рішень; ☐ розпізнавати інформаційні маніпуляції, З усвідомленням рівних прав і можливостей Ставлення: ☐ налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновку. Соціальні компетентності Уміння: ☐ співпрацювати в команді, вносити свою частку в роботу групи для розв’язання проблеми; ☐ аргументувати та відстоювати власну позицію; ☐ ухвалювати аргументовані рішення на основі аналізу усіх даних та формування причиново-наслідкових зв’язків проблемної ситуації; ☐ орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, використовуючи, зокрема, математичні вміння. Ставлення: ☐ ощадливість і поміркованість; ☐ рівне ставлення до інших осіб та відповідальність за спільну справу. Культурна компетентність Уміння: ☐ бачити математику у творах мистецтва; ☐ сприймати і перетворювати інформацію, що поєднує загальнокультурний і математичний зміст; ☐ зображати фігури, графіки, рисунки, схеми, діаграми; ☐ розпізнавати різні види симетрії у природі, технічних пристроях і творах мистецтва; ☐ створення симетричних зображень, зокрема орнаментів, вишивок, витинанок тощо; ☐ використовувати математичні поняття, факти, операції та послідовність дій для формування культурної та математичної компетентності; ☐ використовувати необхідне приладдя та комп’ютерні технології, щоб унаочнювати математичні моделі; ☐ здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспектив, створення об’ємно-просторових композицій. Ставлення: ☐ усвідомлення взаємозв’язку математики та
--	--

	культури на прикладах з живопису, музики, архітектури, тощо; ☐ розуміння важливості внеску математиків у загальносвітову культуру. Уміння: ☐ генерувати нові ідеї, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення, вирішувати життєві проблеми; • сприймати і перетворювати інформацію, що стосується підприємливості й фінансової грамотності; • аналізувати фінансові відомості та зв'язки між ними, що подаються у вигляді виразів, рівнянь, нерівностей, геометричних фігур тощо; • складати й розв'язувати текстові задачі, фабули яких стосуються підприємливості та фінансової грамотності ; • розпізнавати фінансові проблеми, що виникають у побуті та життєдіяльності, які можна розв'язати, використовуючи засоби математики; • оцінювати й прогнозувати вплив фінансової грамотності людини на умови її життєдіяльності; • аналізувати, критично оцінювати й використовувати дані, що стосуються підприємливості та фінансової грамотності; • аргументувати та захищати свою позицію, вести дискусію; • використовувати різні стратегії, шукати оптимальних способів розв'язання проблемних ситуацій; • будувати та досліджувати математичні моделі економічних процесів; • планувати та організовувати діяльність для досягнення цілей; • аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет, користуючись математичними методами. Ставлення: • відповідальність та ініціативність, впевненість у собі; • відповідальність за прийняті рішення; • розуміння важливості математичних розрахунків та оцінювання ризиків.
--	---

Модельною навчальною програмою передбачено, що формування предметної математичної компетентності здійснюється з урахуванням вимог до обов'язкових результатів навчання учнів з математики у 5–6 класах, сутнісний опис яких подано у Державному стандарті базової середньої освіти.

Характеристика навчального змісту і особливостей його реалізації

Курс математики в 5 – 6 класах побудовано як пропедевтичний, проміжний між математикою початкової школи та систематичним курсом математики базової середньої освіти. Цей курс побудовано на вираженому співвідношенні нових і раніше засвоєних

знань, обов'язковому і варіативному навчальному матеріалу, а також з урахуванням індивідуальних і вікових особливостей учнів. За змістовим наповненням курс математики інтегрує навчальний матеріал, що включає:

- числові множини (натуральні, цілі та раціональні числа);
- числові вирази та обчислення (операції з числами, поданими у різних формах запису, зокрема десятковими і звичайними дробами, відсотками);
- елементи алгебри (вирази зі змінними, рівняння, нерівності);
- залежності та графіки;
- геометричні фігури та величини (плоскі та об'ємні геометричні фігури, величини);
- робота з даними (статистика, комбінаторика та ймовірність).

Зміст модельної навчальної програми для 5-6 класів враховує наявні в учнів компетентності, здобуті у початковій школі та забезпечує наступність у навчанні математики, а також є достатнім для опанування інших дисциплін в основній школі.

У 5 класі відбувається поступове розширення множини натуральних чисел до множини додатних раціональних чисел. В 6 класі учні спершу знайомляться з множиною цілих чисел, а потім з множиною раціональних чисел. Це дає можливість на початку 6 класу ввести поняття «координатна площина», яке використовують інші предмети.

Весь курс пронизує розв'язування текстових задач, основними функціями яких є ілюстрація практичного застосування математичних знань, розвиток логічного мислення учнів та опанування процесу моделювання. Вчителю особливу увагу необхідно приділяти задачам на рух, відсотки, спільну роботу.

У 5-6 класі необхідно сформулювати уявлення учнів про найпростіші задачі з комбінаторики та з теорії ймовірностей (ці задачі учні розв'язують на основі логічних міркувань).

Вивчення виразів, рівнянь, нерівностей, геометричних фігур, має загалом пропедевтичний характер. Зокрема, учні мають дістати уявлення про використання букв для запису законів арифметичних дій, формул, навчитись обчислювати значення простих буквених виразів, складати за умовою задачі й розв'язувати нескладні рівняння першого степеня спочатку (в 5 класі) на основі залежностей між компонентами арифметичних дій, а згодом (в 6 класі) із використанням основних властивостей рівнянь. Зміст геометричного матеріалу в 5-6 класах включає початкові відомості не лише про планіметричні (відрізок, промінь, пряма, кут, трикутник, прямокутник, квадрат, коло, круг), а й про стереометричні (прямокутний паралелепіпед, куб, піраміда, куля, циліндр, конус) фігури. Вчителі приділяють увагу вправам прикладного характеру, де передбачено перехід від стереометричної задачі до планіметричної. Вивчення геометричних фігур передбачає використання наочних ілюстрацій, прикладів із довкілля, життєвого досвіду учнів. Поняття супроводжуються їх класифікацією (взаємного розміщення прямих на площині, кутів, трикутників).

Властивості геометричних фігур обґрунтовуються дослідно-індуктивно, потім застосовуються в конкретних ситуаціях, що сприяє виробленню в учнів умінь доказово міркувати. Інтеграція геометричного матеріалу з арифметичним та алгебраїчним відбувається за рахунок числових характеристик (довжина, площа, об'єм) геометричних фігур. В 5-6 класах узагальнюються знання учнів про одиниці вимірювання різних

величин і вміння переходити від одних одиниць до інших, оскільки ці знання і вміння використовуються у вивченні інших предметів.

Інформатична предметна галузь

Метою інформатичної галузі згідно із Державним стандартом базової середньої освіти є:

розвиток особистості учня, здатного використовувати цифрові інструменти і технології для розв'язання проблем, розвитку, творчого самовираження, забезпечення власного і суспільного добробуту, формування вмінь критично мислити, безпечно та відповідально діяти в інформаційному суспільстві.

Основні цілі вивчення інформатики відповідають окресленій меті освітньої галузі та конкретизують для учня:

- формулювати власну мету навчання та планувати її досягнення;
- розпізнавати у навколишньому середовищі задачі, які розв'язуються за допомогою цифрових пристроїв та технологій, та розв'язувати їх;
- розвинути здатність застосовувати здобуті інформаційно-комунікаційні компетентності для розв'язування навчальних задач в інших освітніх галузях;
- творчо виражати себе через створення інформаційних продуктів;
- відповідально та безпечно використовувати цифрові пристрої та технології, піклуючись про здоров'я, безпеку та добробут – власний та інших;
- етично спілкуватися та співпрацювати з іншими безпосередньо та через мережі, враховуючи культурні, соціальні, фізіологічні, психологічні та інші особливості – власні та інших.

Завданнями курсу інформатики для 5–6 класів базової середньої освіти є:

I. Створення умов для

- розвитку учня / учениці як особистості та громадянина цифрового суспільства, здатного / здатної до самостійного здобування знань;
- формування в учня / учениці відповідальності за власну траєкторію розвитку й навчання самостійно та у співпраці з іншими.

II. Формування в учнів / учениць умінь:

- пошуку, аналізу та критичного оцінювання інформації для розв'язання життєвих та навчальних задач;
- генерування ідей, планування та їх реалізації, враховуючи власні та шукаючи нові можливості та ресурси, у тому числі інформаційні;
- впевненого та відповідального користування цифровими пристроями та інформаційними технологіями;
- збирання текстових, графічних, мультимедійних та числових даних, за допомогою цифрових пристроїв і без них, та опрацювання їх у відповідних програмних середовищах;
- створення інформаційних продуктів для власних і навчальних потреб;

- презентування себе, власної творчості, результатів індивідуальної та групової роботи за допомогою цифрових пристроїв;
- взаємодії та співпраці з іншими на умовах взаємоповаги, взаєморозуміння, цінування здібностей та можливостей кожного учасника освітнього процесу.

III. Розвиток в учнів творчого підходу до вирішення завдань з допомогою цифрових пристроїв та технологій, враховуючи можливі ризики, етичність та безпечність власних дій; ціннісного ставлення до себе, інших, навколишнього світу, змісту та предмету навчання.

Основні принципи модельної програми

«Принцип концентричної наступності» реалізується через наскрізні змістові лінії. Основні поняття, уміння та ціннісні уявлення, які формувалися в початковій школі, поглиблюються та розширюються в 5-му, а потім у 6-му класі. Нарощується не тільки складність матеріалу, а й одна і та сама змістова лінія реалізується з іншим тематичним наповненням. У такий спосіб формується здатність застосовувати отримані раніше знання в нових умовах. Наступність від початкової до базової, а пізніше і профільної школи можна прослідкувати на прикладі уточнення, ускладнення та розширення конкретних результатів навчання, відповідно до загальних результатів, що є спільними в Державних стандартах початкової та базової середньої школи.

«Принцип самостійного здобування та конструювання власних знань» найповніше реалізується через визначення цілей власного навчання, планування власної навчальної діяльності самостійно чи з допомогою вчителя, пошуку необхідної інформації та даних, формування навичок самоконтролю та саморегуляції, уміння звертатися по допомогу, позитивного ставлення до помилок як до зони власного розвитку, участі в індивідуальній чи груповій проєктній діяльності, участі в обговореннях та дискусіях, рефлексії з приводу практичного досвіду

«Принцип від умінь до знань» реалізується через напрацювання практичних навичок роботи у відповідних програмних середовищах, розв'язуванні життєвих та навчальних задач, формуванні на основі здобутого досвіду нових для себе знань, висновків, правил.

«Принцип від уявлень до ставлень» реалізується як перехід від репродуктивного відтворення знань (когнітивна складова) (зокрема, про цінності, правила та норми

поведінки) до здобуття досвіду та усвідомлення власних переживань з приводу цього досвіду. Основними методами реалізації зазначеного принципу є рефлексія учня з приводу його діяльності та результатів, самооцінювання та взаємне оцінювання учнів, регулярне надання зворотного зв'язку вчителем та іншими учасниками освітнього процесу стосовно прогресу та зон розвитку, методів спостереження за собою та іншими.

Основою для досягнення очікуваних результатів навчання, лежить діяльнісний підхід, поданий в основній частині програми через види навчальної діяльності.

Запропоновані види діяльності мають рекомендаційний характер та не обмежують свободи вчителя добирати інші види діяльності відповідно до умов навчання, наявного технічного оснащення, рівня навчальних досягнень учнів тощо. Проте важливо вибрати такі, які б охоплювали всі рівні за пірамідою Блума, в тому числі генерування ідей, їх практичну реалізацію, пошук та оцінювання ресурсів і можливостей, дискусії та обговорення, відстоювання власної думки, самооцінювання та взаємооцінювання згідно із заданими критеріями, рефлексію з приводу власної та групової взаємодії, формулювання власних критеріїв тощо.

Ціннісна складова модельної програми реалізується через впровадження компетентнісного потенціалу інформатичної освітньої галузі, визначеного

Державним стандартом базової середньої освіти Курс інформатичної освітньої галузі ведеться із розрахунку по 1,5 години у 5-6 класах.

Природнича предметна галузь

Природнича предметна галузь передбачає вивчення предметів у 5-6 класах на адаптаційному циклі. Для вивчення галузі запроваджується вивчення предметів «довкілля» та «географія»

Освітня галузь: природнича, частково соціальна і здоров'язбережувальна (питання здоров'я і безпеки поведінки в довкіллі, а також підприємництва та фінансової грамотності), частково математична (питання аналізу результатів дослідницької діяльності учнів / учениць та їх презентація), частково технологічна (питання конструювання та виготовлення моделей для здійснення досліджень).

Модельну навчальну програму «Довкілля» розроблено згідно з Державним стандартом базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. No 898, Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 19 лютого 2021 р. No 225, Методичних рекомендацій для розроблення модельних навчальних програм (лист Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2021 р. No 4.5/637-21).

Інтегрований курс «Довкілля» розрахований 2 години на тиждень у 5 та 6 класах і реалізує вимоги до обов'язкових результатів навчання в адаптаційному циклі базової середньої освіти в природничій галузі протягом 5 і 6 класів. Пропонований курс реалізує

наступність між початковою і базовою освітою у природничій галузі та закладає підґрунтя для подальшого опанування природничих дисциплін у 7–9 класах. Головною ідеєю інтегрованого курсу «Довкілля» є формування комплексного сприйняття природи та різних аспектів існування й діяльності людини.

Отже, для наповнення курсу «Довкілля» обрано певні оточення (середовища), з якими взаємодіють учні / учениці цієї вікової категорії, у яких вони можуть існувати та діяти, а також об'єкти та явища, які трапляються або відбуваються в цьому середовищі. Зокрема пропонується вивчення частин довкілля, у яких існує (або може контактувати в житті) учень / учениця як частина Всесвіту, Землі, перебуваючи в лісі, на морі, спортмайданчику тощо. Такий підхід у доборі навчального матеріалу спонукає учнів / учениць до всебічного вивчення природи, формування в них цілісної картини світу з погляду природничих наук.

Освітня мета

Метою курсу «Довкілля» є формування особистостей учнів / учениць, які знають і розуміють основні закономірності живої й неживої природи, володіють певними вміннями її дослідження, виявляють допитливість, на основі здобутих знань і пізнавального досвіду усвідомлюють цілісність природничо-наукової картини світу, здатні оцінити вплив природничих наук, техніки й технологій на сталий розвиток суспільства та можливі наслідки людської діяльності для природи, відповідально взаємодіють із навколишнім природним середовищем. Інтегрований курс «Довкілля» розроблено з метою стимулювання допитливості й зацікавленості учнів / учениць у пізнанні природи, зокрема експериментальним шляхом, виховання духу наукового дослідження, розкриття значення наукових досягнень для повсякденного життя та життя суспільства.

Завдання курсу

Досягнення очікуваних результатів навчання реалізується на поєднанні дослідницької діяльності учнів із пошуком інформації та колективному обговоренні результатів експерименту й пошуку. Головним очікуваним результатом усього курсу є сформована цілісна картина світу щодо найімовірніших сфер діяльності учнів / учениць з урахуванням вікових особливостей. Окрім цього, обов'язковим результатом інтегрованого курсу є усвідомлення різноманіття методів пізнання природи, розвиток критичного мислення, розвиток природничої медіаграмотності.

Структура курсу

Коло питань, опанування яких передбачається в пропонованому курсі «Довкілля», згруповано за належністю до певної класифікаційної групи живої та неживої природи. На першому році навчання (5 клас) пропонується вивчення тих частин довкілля, що є природним середовищем існування людини:

Тема 1. Я в природі (загальні питання щодо структури природних об'єктів та явищ);

Тема 2. Я — частина природи (опанування головних принципів побудови та існування живих організмів);

Тема 3. Я у Всесвіті (ознайомлення з основними складниками Всесвіту);

Тема 4. Я на планеті Земля (вивчення основних питань щодо Землі як планети);

Тема 5. Я під небосхилом (ознайомлення з об'єктами та явищами, які можна спостерігати на небосхилі);

Тема 6. Я в лісі (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються в лісі);

Тема 7. Я в полі (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються на сільськогосподарських угіддях);

Тема 8. Я в горах (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються або пов'язані з гірськими системами);

Тема 9. Я в пустелі (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються в пустелі).

На другому році навчання (6 клас) закінчується ознайомлення з природними середовищами існування / діяльності людини та пропонується опанування питань, пов'язаних із соціокультурною діяльністю людини:

Тема 1. Я на морі (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються у водному середовищі);

Тема 2. Я на дні повітряного океану (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються в атмосфері);

Тема 3. Я вдома (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються в побуті, зокрема побутові прилади та засоби побутової хімії);

Тема 4. Я маю бути здоровим/здоровою» (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються в медичних закладах або пов'язані зі здоров'ям людини);

Тема 5. Я в школі (ознайомлення з принципами функціонування мозку та пам'яті, як головної його функції);

Тема 6. Я на спортмайданчику (ознайомлення з основними процесами, що відбуваються під час фізичної активності);

Тема 7. Я на пікніку (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються під час відпочинку на природі або можуть трапитися в разі необережного поводження);

Тема 8. Я у супермаркеті (ознайомлення з об'єктами та явищами, що трапляються в закладах торговельної мережі).

Під час опанування кожної теми передбачається як вивчення теоретичної інформації, так і виконання дослідницьких

проектів із метою пошуку нових знань або закріплення вже здобутих. Дослідницька діяльність має на меті сформувати навички розв'язування як навчальних, так і життєвих проблем. Вона передбачає як планування та виконання експериментів, так і пошук й узагальнення інформації, перетворення інформації з однієї форми на іншу, математичну обробку інформації.

Щодо певного природничого компонента програми, то в темах на кшталт хімічні елементи, енергія, електричний струм, екосистема тощо, не передбачається повноцінного вивчення цих питань за зразками традиційних природничих дисциплін основного циклу

(курсів фізики, хімії та біології для 7–9 класів). В інтегрованому курсі «Довкілля» передбачається формування початкових понять щодо цих питань, що має на меті їх розуміння, достатнього для формування відповідного ставлення до певних компонентів довкілля, а також має полегшити їх системне вивчення у 7–9 класах. у 5–6 класах учні / учениці мають якісно ознайомитися з природою цих понять. Деякі поняття, зокрема про енергію, повторюються в різних темах курсу, проте з різним змістовим наповненням, що має сприяти формуванню наскрізних ліній, ключових компетентностей та єдиної природничо-наукової картини світу. Опановувати фундаментальні поняття, на кшталт сила тяжіння, магнетизм тощо, пропонується у «зворотному напрямку». Сьогодні зазвичай спочатку вивчають певне явище, наприклад силу тяжіння, а потім — як вона проявляється у природі.

Сучасна географічна освіта має викликати в учнів цікавість і захоплення світом та його людьми і ці почуття мають залишитися з ними на все життя. Навчання має надати учням знання про різноманітні місця, людей, ресурси, природне і людське середовище, а також глибоке розуміння основних фізичних і суспільних процесів на Землі. Географічні компетентності забезпечують формування в учнів просторової уяви та мислення, пояснюють, як природні та суспільні об'єкти, явища і процеси на Землі в різних масштабах формуються, взаємопов'язані та змінюються з часом.

У ст. 12 Закону України «Про освіту» задекларовано завдання формування ключових компетентностей, одна з яких – компетентність у галузі природничих наук. Вона передбачає формування наукового світогляду, здатність і готовність застосовувати відповідний комплекс наукових знань і навичок для пояснення світу природи, набуття досвіду дослідження навколишнього середовища та формулювання достовірних висновків на основі отриманої інформації, розуміння змін, зумовлених людською діяльністю та відповідальність за наслідки такої діяльності.

Засадничий принцип навчання – це принцип життєвої доцільності і прикладної функціональності. Для успішної повсякденної діяльності сьогодні замало знань і умінь, необхідно зосереджувати свої зусилля на конкретних завданнях, виявляти проблему, вести самостійний чи спільний пошук способів її розв'язання, брати на себе відповідальність за результати дій і вчинків.

Модельна навчальна програма курсу «Географія» дозволяє реалізувати це завдання. Зміст навчання спрямований на вироблення практичних навичок та раціональної поведінки учнів. Програма сприяє формуванню в учнів як ключових і предметної (географічної) компетентностей так і наскрізних умінь. Програма розроблена відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти з урахуванням вікових, загальнонавчальних і психологічних особливостей учнів. Зміст навчальних занять, методи роботи спрямовані на формування відповідальності учня за власні вчинки, виховання почуття обов'язку, толерантності, прагнення до пізнання й істини, наполегливості, ощадливості, працьовитості, екологічної свідомості. Вони також сприяють виявленню конструктивної активності, формуванню відповідальності за прийняття виважених рішень під час власної і групової діяльності, усвідомленню значення набутих компетентностей для успішної самореалізації, усвідомленню залежності добробуту й успіху від рівня опанування здобутками сучасної науки і техніки, обстоюванню важливості ощадливого та раціонального використання ресурсів тощо.

Учні вперше знайомляться з навчальним систематичним курсом географії. При його вивченні починається формування географічної культури і навчання відповідно до географічної мови. Вивчаючи його, учні оперують географічними уявленнями і поняттями, а також уміннями, пов'язаними з використанням джерел географічної інформації. Значна увага приділяється красноразумчому й екологічному принципам навчання.

Мета програми – формування в учнів/учениць предметної географічної та розвиток усіх ключових компетентностей.

Для цього, мають бути реалізовані наступні завдання:

- засвоєння знань про основні географічні поняття, закономірності розвитку, взаємозв'язки між природними компонентами, природокористування та навколишнє середовище;
- формування уміння використовувати різні джерела географічної інформації – картографічні, статистичні, геоінформаційні ресурси – для пошуку, інтерпретації і демонстрації різноманітних географічних даних;
- застосування географічних знань для пояснення та оцінювання процесів і явищ у природі;
- розвиток пізнавального інтересу, інтелектуальних, пізнавальних, дослідницьких, творчих, комунікативних та підприємницьких здібностей учнів у процесі географічних спостережень, вирішення проблемних завдань, самостійного здобуття нових знань із географії;
- формування здатності й готовності до використання географічних знань і вмінь у повсякденному житті для соціально відповідальної поведінки у навколишньому середовищі, його збереження, адаптації до умов проживання на певній території; самостійного оцінювання рівня впливу людини на природу, безпеки довкілля як сфери життєдіяльності людини; вирішення конкретних практичних завдань;
- виховання екологічної культури, національної свідомості та почуття патріотизму, толерантного ставлення до інших народів, поваги до природних і культурних цінностей різних регіонів і країн світу;
- формування навичок отримання і застосування інформації у процесі ухвалення життєво важливих рішень;
- набуття досвіду різноманітних форм діяльності (індивідуальної і колективної), досвіду пізнання й самопізнання;
- формування системи цінностей, обачливої екологічної поведінки, культури, здорового способу життя.

Цей курс реалізує діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, дослідницький, рефлексивний, проблемно-ситуативний та інші підходи до навчання.

Реалізація завдань модельної навчальної програми сприяє формуванню в учнів ключових

компетентностей та наскрізних умінь, зокрема: - вільне володіння державною мовою:

- використовувати україномовні джерела для здобуття географічної інформації;
- описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження мовою географічної науки, ефективно комунікувати в групі у процесі обговорення із розв'язання навчальних проблем,
- пояснювати інформацію, подану на географічних картах, картосхемах, таблицях, діаграмах, графіках;
- поповнювати активний словник науковою термінологією українською мовою;
- цінувати здобутки учених-географів;
- виявляти зацікавленість у популяризації географічної науки рідною мовою;
- сприймати географічні поняття і терміни в усних чи письмових текстах іноземними мовами;
- використовувати навчальні іншомовні джерела для здобуття географічної інформації;
- математична компетентність:
 - оперувати математичними поняттями і величинами під час характеристики природних об'єктів, явищ та процесів;
 - розв'язувати проблеми географічного змісту за допомогою математичних методів та моделей;
 - оцінювати доцільність математичних методів у розв'язанні навчальних і життєвих ситуацій;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій:
 - досліджувати природу самостійно чи в групі та презентувати результати досліджень;
 - проводити та фіксувати результати спостережень;
 - здійснювати вимірювання та оцінювати їх точність;
 - установлювати причинно-наслідкові зв'язки;
 - цивілізовано взаємодіяти з природою;
- інноваційність:
 - описувати тенденції розвитку природничих наук, техніки і технологій, генеруючи та втілюючи нові ідеї в географічних моделях, розробках проєктах;
 - підтримувати конструктивні ідеї інших осіб, сприяти їх реалізації;
- екологічна компетентність:
 - визначати й аналізувати проблеми довкілля в географічному аспекті;

- відповідально та ощадно використовувати природні ресурси;
- усвідомлювати наслідки, пов'язані зі станом довкілля;
- оцінювати власні дії у природі з позицій безпеки життєдіяльності на принципах сталого розвитку суспільства;
- інформаційно-комунікаційна компетентність:
 - знаходити, обробляти, зберігати інформацію географічного змісту та створювати цифровий контент;
 - перетворювати цю інформацію з одного виду на інший з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;
 - досліджувати довкілля за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
 - критично оцінювати інформацію географічного змісту, отриманої з різних джерел;
 - дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- навчання впродовж життя:
 - бажання вдосконалювати свої здібності та поповнювати знання;
 - формувати розуміння необхідності географічної компетентності для вибору професії та досягнення успіху в житті;
 - розвивати особистісний потенціал у процесі дослідницької і творчої діяльності;
 - усвідомлення значення самоосвіти для особистісного розвитку;
- громадянські та соціальні компетентності:
 - поширювати важливу інформацію географічного змісту;
 - брати участь у розв'язанні локальних проблем довкілля і залучати до цього громаду, обстоювати власну позицію щодо прийняття рішень у справі збереження та охорони довкілля;
 - визнання альтернативності думок і поглядів на проблеми, дотримання принципів демократії під час їх розв'язання;
 - співпрацювати в групі під час розв'язання проблем, досліджень природи;
 - усвідомлювати і переконувати інших у пріоритетності збереження здоров'я в інформаційному і технологічному суспільстві;
 - оцінювати вплив досягнень географічної науки на добробут і здоров'я людини;
- культурна компетентність:
 - застосовувати досягнення географічної науки для втілення мистецьких ідей;
 - пояснювати природничо-наукове підґрунтя різних видів мистецтва;

- усвідомлення значення географічної науки як складника світової культури;
- підприємливість та фінансова грамотність:
- генерувати, презентувати та реалізовувати ініціативи географічного характеру, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї у процесі виконання проєктів і корисних для громади ініціатив;
- готовність брати відповідальність за прийняті рішення;
- пояснювати ефективність заощадження природних ресурсів та інвестування в природоохоронну діяльність;
- обчислювати економічний ефект ініціатив і діяльності, пов'язаних з реалізацією прикладних географічних завдань.

Реалізація навчальної програми курсу «Географія» сприятиме формуванню в учнів/учениць наскрізних умінь, а саме:

- читати з розумінням, висловлювати припущення, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту;
- висловлювати власну думку в усній і письмовій формі;
- критично і системно мислити, визначаючи характерні ознаки фінансових явищ, подій їх взаємозв'язків;
- уміння аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, розпізнавати спроби маніпулювання економічними даними, оцінювати надійність джерел достовірності інформації;
- логічно обґрунтовувати власні судження і висновки;
- діяти творчо, ініціативно, креативно, продукувати нові ідеї, уміти їх випробовувати;
- конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, що дозволяють розв'язувати проблеми на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з урахуванням можливих ризиків та наслідків;
- співпрацювати з іншими, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Зміст програми курсу «Географія» представлений взаємопов'язаними розділами, які об'єднують теми, очікуваними результатами та видами навчальної діяльності, що є засобом формування в учнів географічної компетентності.

Структура курсу підпорядкована певній логіці, яка спирається на основні принципи пізнання, а саме:

- науковості;

- ☐ доступності навчання;
- ☐ зв'язку з життям;
- ☐ свідомості й активності учнів у навчанні;
- ☐ навчанні через діяльність.

У 6 класі курс «Географія» охоплює 2 розділи.

Розділ І. «Земля на глобусі й карті» знайомить учнів з темами «Глобус – модель Землі» та «Зображення Землі на карті». Обидві теми спрямовано на формування низки предметних компетентностей: читання карт, використання картографічних джерел інформації для орієнтування на місцевості, визначення відстаней між об'єктами тощо. До розділу ІІ. «Оболонки Землі» включено теми «Літосфера», «Атмосфера», «Гідросфера», «Біосфера та ґрунти», «Природні комплекси» та «Антропосфера». Цей розділ програми спрямовано на формування знань про оболонки Землі, взаємозв'язки явищ і процесів у них та між ними, розуміння цілісності планетарного й зональних природних комплексів. У 6 класі продовжено формування загальної географічної культури учнів/учениць, ключових компетентностей, які ґрунтуються на умінні застосувати набуті знання в життєвих ситуаціях.

Громадянська та історична предметна галузь

Громадянська та історична галузь обумовлена вивчення предметів «вступ до історії України та громадянської освіти». Для розвитку компетентностей учнів обрано модельну навчальну **програму** **ставлену** модельну програму Предмет «Вступ до історії України та громадянської освіти» належить до адаптаційного циклу базової середньої освіти, що обумовлює його місце в системі шкільної громадянської та історичної освіти та серед інших навчальних предметів. Пропедевтичний курс має сприяти тому, щоб учні та учениці успішно адаптувалися до умов і вимог нового освітнього середовища, від початкової до базової середньої освіти. У зв'язку з цим важливістю набуває наступність між початковою й базовою середньою освітою, доступність вимог до обов'язкових результатів навчання учнів та учениць, урахування їхніх вікових психолого-педагогічних особливостей. Зазначене вище обумовлює визначення мети вивчення навчальної дисципліни «Вступ до історії та громадянської освіти» — розвиток почуття власної гідності й самоідентичності учнівства через осмислення минулого, сучасного та взаємозв'язку між ними, усвідомлення підлітками своєї належності до українського народу й держави Україна, формування в учнівської молоді активної громадянської позиції, заснованої на засадах патріотизму, цінностей демократії, прав і свобод людини. Крім того, курс покликаний формувати здатність до практичної діяльності, творчого втілення набутих компетентностей у повсякденному суспільному житті. Завдання курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти» відображають зміст компетентнісного потенціалу, на формування якого вони спрямовані. Під час реалізації програми здобувачі освіти мають формувати на відповідному віковому рівні такі ключові компетентності:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій;

- інноваційність;
 - екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчатися впродовж життя;
 - громадянські та соціальні компетентності;
 - культурна компетентність;
 - підприємливість і фінансова грамотність.

Предметні компетентності: — хронологічна компетентність — уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і тяглість життя суспільства; — просторова компетентність — уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля; — інформаційна компетентність — уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел; 4 — логічна компетентність — уміння визначати та застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій і явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації; — аксіологічна компетентність — уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу або відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям. В основу формування компетентностей учнів та учениць покладено: — досвід учнів та учениць як здобувачів освіти; — потреби учнів та учениць, що мотивують до навчання; — знання та вміння учнів та учениць, набуті в освітньому середовищі (у школі, родині) та соціальних ситуаціях. Уміння, наскрізні для всіх ключових і предметних компетентностей: — читати з розумінням; — висловлювати власну думку усно й письмово; — критично та системно мислити; — творити; — проявляти ініціативу; — логічно обґрунтовувати позицію; — конструктивно керувати емоціями; — оцінювати ризики; — приймати рішення; — розв'язувати проблеми; — співпрацювати з іншими. Очікувані результати наприкінці розгляду курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти» полягають у формуванні первинного уявлення про те, як:

- мислити історико-хронологічно, орієнтуючись в історичному часі, встановлюючи причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами та процесами, діяльністю людей і її результатами в часі, визначати зміни та тривалість у житті суспільства;
- мислити геопросторово, орієнтуватися в соціально-історичному просторі, виявляти взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього природного середовища;
- мислити критично, працювати з різними джерелами інформації та формулювати історично обґрунтовані запитання;
- мислити системно, виявляти взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох;
- розуміти множинність трактувань минулого й сучасного та зіставляти їх інтерпретації;

- усвідомлювати власну гідність, реалізувати власні права і свободи, поважати права й гідність інших осіб, виявляти толерантність, протидіяти проявам дискримінації;
- дотримуватися демократичних принципів, конструктивно взаємодіяти з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством, долучатися до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем;
- усвідомлювати необхідність утвердження верховенства права й дотримання правових норм для забезпечення сталого розвитку суспільства.

Пріоритетами курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти» визначено:

- антропоцентризм;
- громадянська відповідальність і відповідна до неї практика поведінки;
- уявлення про толерантність як основу співжиття людей у будь-якому соціумі;
- дотримання засад міжгалузевої і міжпредметної інтеграції під час розкриття змісту.

Знання дітей ґрунтуються на таких ціннісних орієнтирах, як гідність і повага до особистості, ідентичність, цілісний світогляд, гармонійний розвиток, доброчесність, співпраця, самостійність, плекання любові до рідного краю, української культури, активна громадянська позиція. 6 Основна частина програми поділена на три складові: очікувані результати навчання, зміст навчального предмета й види навчальної діяльності. Також наведені орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт як доповнення до видів навчальної діяльності. Перша складова містить орієнтовні результати навчання в поєднанні того, що необхідно знати, розуміти й уміти учням та ученицям для формування в них компетентнісного потенціалу і наскрізних умінь відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти. Друга складова включає зміст навчального предмета, структурно поділений на шість розділів. Третя складова містить орієнтовні приклади навчальної діяльності відповідно до сучасних педагогічних уявлень про види навчальної діяльності. Її призначення — зорієнтувати вчителя/вчительку, а не нав'язати, що і як робити.

Соціальна та здоров'язбережувальна галузь

Соціальна та здоров'язбережувальна галузь представлена вивченням інтегрованого курсу «здоров'я, безпека та добробут» та курсу «етика» основне призначення галузі це виробити у учнів вміння безпечно зберігати своє здоров'я та наробити навички поведінки у суспільстві. Базові знання Безпека: цінність життя; безпека особистості; національна безпека; глобальна безпека; безпека і небезпека; загрози для безпеки; види небезпек (природна, техногенна, соціальна); ризики, рівні ризиків; причини і наслідки небезпечних ситуацій; безпека життєдіяльності; безпечна поведінка в закладі освіти, побуті, на дорозі, на природі; безпечний простір (екологічний, фізичний, психологічний та інформаційний); безпека в цифровому середовищі; безпечне дозвілля; безпечне спілкування; алгоритми дій у небезпечних ситуаціях різного походження; допомога в разі небезпеки. Здоров'я: індивідуальне, групове і громадське здоров'я; чинники впливу на стан здоров'я; хвороба; інфекційні і неінфекційні хвороби; поширення захворювань; епідемії та пандемії; допомога в разі погіршення стану здоров'я; домедична допомога; захист здоров'я (профілактика, вакцинація, карантин тощо); складники здоров'я; фізичне здоров'я і фізичний розвиток; вікові зміни організму як ознака дорослішання; репродуктивне і сексуальне здоров'я; інфекції, що передаються статевим шляхом; культура і

сексуальність; психічне та емоційне здоров'я; розвиток особистості, її психічних процесів; емоційний інтелект; особливості поведінки та її наслідки; ефективне спілкування; самоконтроль; булінг і протидія його проявам; критичне ставлення до інформації; соціальне здоров'я; соціальні детермінанти здоров'я; сім'я; батьківство; наслідки соціальних впливів на здоров'я, безпеку і добробут; соціально небезпечні хвороби та їх профілактика; духовне здоров'я; складники духовного здоров'я; моральні та етичні цінності; життєва самоідентифікація; сенс життя; ідеали і світогляд; взаємозв'язок складників здоров'я; цілісність здоров'я; культура здоров'я. Добробут: суспільний і особистий добробут; складники добробуту; якість життя і спосіб життя; рівень і умови життя; уміння вчитися; навчальний прогрес; способи засвоєння навчальної інформації; допоміжні засоби навчання; раціональна організація навчання і відпочинку; можливості та ідеї; ресурси; діяльність із створення цінності для інших осіб; ініціативність; ефективна співпраця; власна діяльність для успішного майбутнього; підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту; ринок праці; законодавство про працю; фінансова грамотність; соціальні та економічні можливості і виклики сучасного суспільства; економіка; потреби та ресурси; доходи і витрати; раціональне використання ресурсів; фінансове здоров'я і грамотність; культура споживання; поведінка відповідального споживача; потреби людини та обмеженість ресурсів; повторна переробка; повторне використання; бережне ставлення до власного майна і недоторканність чужого; доброчинність; ознаки доброчинності; гуманність; чуйність; допомога іншим особам; підтримка осіб з особливими потребами; прийняття відмінностей між людьми; толерантне ставлення до поглядів і переконань, інтересів та потреб інших осіб; повага до ідей інших осіб; повага до живих істот; співчуття; протидія жорстокому поводженню з тваринами; спонсорство; меценатство; волонтерство; волонтерський рух в Україні.

Технологічна предметна галузь

До технологічної галузі входить предмет технології завданням якого є вчитидітей проектувати та створювати проекти, працювати на різних етапах проектної діяльності. Проектування: мета і завдання проекту; етапи проектно-технологічної діяльності; критерії, яким повинен відповідати проект; поняття маркетингу; історія розвитку об'єкта проектування, технологій; стилі в дизайні; право на повагу до результату творчої проектно-технологічної діяльності (інтелектуальна власність); творчий задум; дизайн-проектування; художнє конструювання; композиція як основа художньо-конструкторської діяльності: засоби, принципи, колористика; методи проектування: комбінаторика, елементи біоніки тощо; технічне конструювання; комп'ютерне середовище у проектуванні; системи автоматизованого проектування як засіб розробки конструкторських і технологічних проектів виробів; математичні розрахунки в проекті; властивості конструкційних матеріалів; екологія проекту, його вплив на навколишнє середовище; термінологія природничих наук в удосконаленні технологічного процесу; винахідництво; підприємництво і професійні наміри. Основи графічної грамотності: основи стандартизації графічних зображень; графічні зображення; проєціювання на одну, дві, три площини проєкцій; масштаб; графічний і вербальний опис проекту. Технології виготовлення виробу: вимоги до організації технологічної діяльності; інструменти і пристосування; технологічна послідовність виготовлення виробу за схемою чи графічним зображенням; технологічні операції; вимоги до обробки конструкційних матеріалів; деталь: точність обробки деталі, з'єднання деталей, способи з'єднання деталей, технологія оброблення деталей. Оцінювання і презентація результатів: результати проектно-

технологічної діяльності; якість виробу; розрахунок матеріалів для проекту; оцінювання і самооцінювання; форми презентації результатів; цифрові пристрої; комунікаційні канали; публічний виступ. Декоративно-ужиткове мистецтво: предметне середовище; традиційні технології декоративно-ужиткового мистецтва; автентичність; стилізація; етностиль; дизайн у декоративно-ужитковому мистецтві; ідентичність. Сучасна техніка і технології: техногенне середовище; інноваційні технології; інновації у виробництві та сфері обслуговування; екологічні ризики; технологічний процес; матеріали природного і хімічного походження; матеріали вторинного використання; новітні конструкційні матеріали; механізовані і автоматизовані засоби праці; екологічні наслідки виробництва; роботизація, закономірності розвитку. Самозарадність у побуті: організація побуту; маркування предметів побуту; інструкція до побутової техніки; правила безпечної експлуатації побутової техніки, засобів праці; безпечне самообслуговування; відповідальне споживання; індивідуальний стиль; ремонт та оновлення одягу, предметів побуту; основи раціонального харчування; естетика харчування; українська національна кухня і кулінарні традиції; компетентності для особистісного зростання, кар'єри, ринку праці; підприємливість як запорука життєвого успіху; маніпуляції в медіа; реклама, популяризація результатів проекту.

Мистецька предметна галузь

Складається з предметів «образотворче мистецтво» та «музичне мистецтво». Полягає у наданні можливостей розвивати мистецьку грамотність. Мистецька грамотність: художня творчість; твір мистецтва; художній образ як категорія мистецтва; види мистецтва; засоби виразності різних видів мистецтва; загальномистецький словник (тема/сюжет, ритм, гармонія, композиція, контраст, форма тощо); жанри мистецтва; художні стилі і напрями; зміст і смисл у творі мистецтва; читання мистецького тексту; народне і професійне мистецтво; автентичність; стилізація; взаємодія/синтез мистецтв; дизайн; новітні технології в мистецтві; медіамистецтво; взаємовплив мистецтва і науки; культурне різноманіття. Мистецька діяльність: художня ідея та її втілення; креативність; способи творення художніх образів у різних видах мистецтва; виконавство (хор, соло, ансамбль, гра на музичних інструментах, танець; акторська майстерність тощо); творення візуальних/аудіовізуальних образів (малювання, ліплення, просторове проектування, декоративні техніки/художні ремесла, екранні образи тощо); мистецький проект; мистецькі професії; мистецтво і технології (штучний інтелект, робототехніка тощо). Мистецька комунікація: вплив мистецтва на особистість; діалог у мистецтві; емоційне і раціональне в мистецтві; форми зберігання мистецтва (усна традиція, запис художнього тексту (нотного, хореографічного, літературного тощо), екранізація, аудіо-, фото-, відеофіксація, музейний простір, колекціонування тощо); медіатекст; сучасні способи і засоби художньої комунікації; нові виміри існування мистецьких творів (інтерактивність, мультимедійність, масмедійність, гіпертекст тощо); сучасні комунікаційні та комунікативні технології; джерела інформації про мистецтво.

освітня галузь «Фізична культура»

Базові знання Здоровий спосіб життя: здоров'я людини та чинники, що його визначають; значення здорового способу життя в забезпеченні здоров'я людини; складники здорового способу життя та їх загальна характеристика; роль рухової активності для підтримання, поліпшення (відновлення) здоров'я людини; форми, засоби, методи фізичного виховання для підтримання, поліпшення (відновлення) фізичного, психічного та соціального здоров'я, фізичного розвитку, фізичної підготовленості, загартування, збереження

належної маси тіла (корекції надмірної, недостатньої), формування правильної постави, правильної будови стопи. Безпека у процесі занять фізичними вправами: правила техніки безпеки на уроках фізичної культури та в позаурочних формах занять фізичними вправами; самоконтроль у процесі фізичного виховання; правила першої допомоги при невідкладних станах та спортивному травмуванні. Техніко-тактична підготовка: техніка виконання фізичних вправ; тактичні дії у процесі занять фізичними вправами та спортом. Історія фізичної культури: історія розвитку видів спорту; досягнення українських та іноземних спортсменів у різних видах спорту; спортивні традиції закладу освіти. Формування особистості засобами фізичного виховання: значення фізичних вправ у становленні особистості; мотивація до занять фізичними вправами; роль засобів фізичного виховання у формуванні моральних і вольових якостей людини; значення рухової активності в розвитку когнітивних властивостей особистості; правила спортивної етики.

XI. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ II СТУПЕНЯ (7-9 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Освітня програма школи для 7-9 класів (базова середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти».

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін.

Загальний обсяг навчального навантаження: для учнів 7-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 113,5 годин на тиждень або 3582,5 год. на рік: для 7-х класу – 33 год на тижд., 1115 год на рік, для 8-х класу – 34,5 год. на тижд., 1207,5 год. на рік., для 9-х класу – 36 год. н1260 год. на рік . Детальний розподіл навчального навантаження для 7-9 класів на тиждень окреслено у навчальному плані який розроблено відповідно до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 20.04.2018 №405

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень		
	Інваріантна складова	7 клас	8 клас	9 клас
Мови і літератури	Українська мова	2,5	2	2
	Українська література	2	2	2
	Англійська мова	3	3	3
	Зарубіжна література	2	2	2
Суспільствознавство	Історія України	1	1,5	1,5
	Всесвітня історія	1	1	1

	Основи правознавства			1
Мистецтво	Мистецтво		1	1
	Музичне мистецтво	1		
	Образотворче мистецтво	1		
Математика	Алгебра	2	2	2
	Геометрія	2	2	2
Природознавство	Біологія	2	2	2
	Географія	2	2	1,5
	Фізика	2	2	3
	Хімія	1,5	2	2
Технології	Трудове навчання	1	1	1
	Інформатика	1	2	2
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	1	1
	Фізична культура	3	3	3
Разом		28+3	28,5+3	30+3
Варіативна складова		2	3	3
Народознавство		1	1	
Ділове мовлення			1	1
Хореографія		1		
Визначні постаті			1	1
Основи дизайну інтер'єру				1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		30	31,5	33
Всього фінансується		33	34,5	36

Очікувані результати навчання здобувачів освіти відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Для надання освітніх послуг у гімназії використовуються навчальні програми:

№	Назва навчальної програми
1	Українська мова 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів.
2	Українська література 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних

3.	закладів. Історія України. Всесвітня історія 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
4.	Математика 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
5.	Фізика 7–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
6.	Хімія 7–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
7.	Біологія 6–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
8.	Інформатика 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів
9.	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5–9 класи. Англійська мова.
10.	Географія. Програма для 6-9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів
11.	Зарубіжна література, програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи
12.	Мистецтво 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
13.	Трудове навчання 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів
14.	Природознавство 5 клас. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів
15.	Основи здоров'я 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів
16.	Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи (затверджена наказом МОН від 23.10.2017 № 1407)
17.	Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів

Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас. Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань. Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем

2	Спілкування іноземними мовами	Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування. Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов. Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.
---	-------------------------------	--

3	Математична компетентність	Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях. Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів. Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації у науках і технологіях Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями. Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу 5 Інформаційноцифрова компетентність Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів 6 Уміння вчитися впродовж життя Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії 7 Ініціативність і підприємливість Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання. Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що 83під командою – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі) 106 9 Соціальна і громадянська
---	----------------------------	---

4	Основні компетентності у природничих науках	Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями. Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм
5	Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів
6	Уміння вчитися упродовж життя	Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання. Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших. Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)

8	Соціальна і громадянська компетентності	Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані. Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини,
9	Обізнаність та самовираженість у сфері культури.	Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньоестетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. Навчальні ресурси: математичні моделі в різних вилах мистецтва
11	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання

Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. Особи з

особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

мови і літератури, суспільствознавство, мистецтво, математика, природознавство технології, здоров'я і фізична культура.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах. Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу будуть екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо. З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття, що поєднують виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Оглядова конференція (для 8-9 класів) передбачає обговорення ключових положень вивченого матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання. Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу. Заняття будуть проводитись не тільки з усім класом, але й в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу). Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань). Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів. Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 13.04.2011 № 329 (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini від 11.05.2011 за № 566/19304) та Орієнтовних вимог оцінювання навчальних

досягнень учнів з базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю - знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом

XI Освітня програма для учнів з інклюзивною формою навчання

Інклюзивна форма навчання, це форма призначена для дітей з особливими освітніми потребами. Тому учні зараховуються на інклюзію згідно з висновком засідання інклюзивно-ресурсного центру за рекомендацією команди з розробки індивідуальної програми розвитку. За учнями, які рахуються, як учні з особливими освітніми потребами закріплені асистенти вчителя. Завдання яких полягає у допомозі дитині на уроках та у позаурочний час. На даний час у закладі відкрито 3 інклюзивних класи, у них навчається 5 учнів.

1 клас- 2 учнів, 7 клас-2 учнів, 8 клас 1 учень. У кожного з них різні нозології, але підібрано навчальні програми, які б більше відповідають нозологіям учнів.

На жаль, з-за вакансії працівників години корекції, розвитку мовлення та соціально-побутового орієнтування не читаються у всіх інклюзивних класах

Робочий навчальний план для учнів 1 класу складений на основі наказу Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018р №405, таблиці №12

Освітні галузі	Навчальні предмети	Навчальні години
	Інваріантна складова	
Мови і літератури	Українська мова	3
	Літературне читання	4
Мистецтво	Музичне мистецтво	1
	Образотворче мистецтво	1
Математика	Математика	4
Я досліджую світ	Природознавство	3
Технології	Технології	2
	Фізична культура	3
Разом		18+3
Корекційно- розвиткові заняття	Корекція розвитку	
	Розвиток мовлення	4
	Лікувальна фізкультура	1
	Соціально-побутове орієнтування	2
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		
Всього фінансується		7

Робочий навчальний план для 7 інклюзивного класу

Складений відповідно до наказу МОН від 12.06.2018 р. №627 таблиця 18.

Для дітей з тяжкими інтелектуальними порушеннями.

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень
	Інваріантна складова	Години інклюзивного класу
Мови і літератури	Українська мова	3
	Українська література	2
Суспільствознавство	Історія Укр.Всесвітня історія	1,5
Мистецтво	Музичне мистецтво	1
	Образотворче мистецтво	1
Математика	Алгебра	2
	Геометрія	2
Природознавство	Географія (Природознавство)	2
	Біологія	1
	Фізика у побуті	1
	Хімія у побуті	1
Технології	Трудове навчання	1
	Інформатика	1
	Основи здоров'я	1
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	2
Разом		20+2
Корекційно- розвиткові заняття	Корекція розвитку	1
	Розвиток мовлення	1
	Соціально-побутове орієнтування	2
	Усього	4
	Українознавство	1
	Ділове мовлення	1
	Хореографія	1
Граничне навантаження		29

Робочий навчальний план для 8 інклюзивного класу для роботи з учнем з особливими освітніми потребами складений згідно таблиці 18 згідно наказу МОН від 12.06.2018р. №627

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень
	Інваріантна складова	Години інклюзивного класу
Мови і літератури	Українська мова	2
	Українська література	2
Суспільство-	Історія України	1
знавство	Всесвітня історія	1
Мистецтво	Музичне мистецтво	1
	Образотворче мистецтво	1
Математика	Алгебра	2
	Геометрія	2
Природознавство	Географія	2
	Природознавство	2
	Фізика у побуті	1
	Хімія у побуті	1
Технології	Трудове навчання	1
	Інформатика	1
	Основи здоров'я	1
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	2
Разом		21+2
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	1
	Розвиток мовлення	1
	Соціально-побутове орієнтування	2
	Усього	4
	Українознавство	1
Гранично допустиме навантаження на учня		28

XII Освітня програма для учнів з індивідуальною формою навчання

У 2023-2024 навчальному році у гімназії навчається 1 дитина з індивідуальною формою навчання. Навчання організовано згідно наказу Міністерства освіти і науки країни від 20.04.2018р. №405 таблиця 1. За навчальним планом для навчання за індивідуальною формою навчання надано 14 годин. Згідно з навчальним планом для 9 класу на вивчення годин з предметів надано у 2,5 разів менше. При розподілі враховувалось значимість предмета та відповідно, надавалась кількість годин згідно таблиці.

Освітні галузі	Навчальні предмети	
	Інваріантна складова	Індивідуальна форма, педагогічний патронаж
Мови і літератури	Українська мова	1,25
	Українська література	1
	Англійська мова	1
	Зарубіжна література	1
Суспільство-знавство	Історія України	0,75
	Всесвітня історія	0,5
Мистецтво	Мистецтво	0,5
Математика	Алгебра	1
	Геометрія	1
Природознавство	Біологія	1
	Географія	0,75
	Фізика	1,25
	Хімія	1
Технології	Трудове навчання	0,5
	Інформатика	1
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	0,5
	Фізична культура	звільнена
Разом		14
Гранично допустиме навантаження на учня		14
Всього фінансується		14

